ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4104 ՕԳՈՍՏՈՍ 27 / 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1899 ՈՒՐԲԱԹ 3 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1317 ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4104

درعلیه‌ده غلطه‌ده (آره‌ولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK"
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան.	140 Ղրշ
» » »	վեցամսեայ.	70 »
» » »	եռամսեայ.	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան.	40 Ֆրք
» » »	վեցամսեայ.	20 »

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ.

ԱՅԼԱՓՈԽՈՒՄ

Կ'ուզէք բարուց ու գաղափարի փոփոխութեան արդիւնք համարեցէք, կ'ուզէք ժամանակին տնտեսական կացութեան եւ ընկերային վիճակին հարկադրիչ մէկ պահանջքը նկատեցէք, բայց վերջապէս ընդունեցէք գոյութիւնը սա աներեւ իրողութեան թէ այժմու սերունդը մեծ այլափոխութիւն մը կրած է նախորդ սերունդին վրայ՝ այն տեսակէտով թէ մինչեւ առաջները ուսումը կ'ուսանէին ուսման սիրոյն համար, այսինքն տեսլական զուտ գաղափարով մարդ ըլլալու համար, հիմա բոլորովին նիւթական նպատակով կ'ուսանին՝ այն է ուսմունքի շնորհիւ ապրուստ ճարելու, նիւթական վիճակ մը ձեռք բերելու համար: Գուցէ մեծ փոփոխութիւն մը կամ մանաւանդ վնասակար այլափոխութիւն մը չի թուիր այս երեւոյթը առաջին անգամ ու հարեւանցի կերպով դիտուելով, բայց երբ խորունկ քննութեան մը ենթարկենք խնդիրը, պիտի համոզուինք թէ բուն պատճառը այն է որ այլեւս մեր՝ ինչպէս նաեւ ոչ մէկ օտար վարժարանէ առաջ չեն գար առողջ նկարագրի տէր շրջանաւարտներ որոնք հետեւած ըլլան ուսմանց՝ հրապուրուելով անոնց գեղեցկութենէն, իտէական ճաշակով: Որովհետեւ ամէն ուսանող, ինչպէս եւ ծնողքները, առաջին նպատակ ունին ստացուած ուսմունքէն անմիջական շահ հանել նիւթապէս, եւ երբեք չեն ներշնչուիր բարոյապէս. Հետեւանքը այն կ'ըլլայ որ վարժարանէ վարժարան կը թափառին արդի ուսանողները, լեզուներ եւ ուսմունքներ կը փոխեն, ու միշտ մտքերնին սեւեռած կը պահեն շահու տեսակէտին վրայ, նոյն իսկ մանկական հասակէն, կանխազարթոյց հասունութիւն մը պատճառելով գրեթէ բոլորին: Մինչ, ապագայ կեանքի հոգը այդքան կանուխէն ազդելու չէր ուսանողմտքին վրայ որ պէտք էր ազատ թողուլ հետեւելու իր ձգտումին, իր իտէալին, որպէս զի կարենար զարգանալ բնական ճամբով առանց բռնազբօսիկ ընդհատումներու, որոնք սայթաքում, գլորում միայն կը պատճառեն եւ շուտով կ'ընկճուին, մանաւանդ թերակիրթ մտքեր եւ տկար ուղեղներ: Այսպիսի նիւթասէր, նիւթապաշտ կամ նիւթամոլ ըմբռնման եւ կրթութեան արդիւնք են պարզապէս այն բոլոր խակ ընթացաւարտները կամ այդպէս անուն ունեցողները որոնք առանց ոչ մէկ ուսման կամ գիտութեան մասնաւոր սէր ու ճաշակ ունենալու՝ հետեւած են անոնց լոկ իբրեւ կոշտ արհեստի մը՝ անով ասպարէզի մը այսինքն շահու աղբիւրի մը տէր ըլլալու արտաքին պայմանաւորիչ եւ ոչ ներքին գիտակից զգացմամբ: Եւ ահա հետեւանքը այս եղած է որ երթալով կը նուազին կարող ուսումնականներ, գաղափարապաշտ ուսումնասէրներ, յաղթական ուսանողներ: Վասն զի, բնական ճշմարտութիւն է թէ հոգիին դերը միշտ աւելի բարձր է քան մարմինը, կամ այլապէս ըսելու համար, գաղափարի եւ սկզբունքի դերը աւելի ազդեցիկ է քան նիւթին եւ շահուն ըմբռնումը. ուստի երբ բնութեան հակառակ գործել կը պահանջուի, այսինքն կը նախադասուի նիւթը իտէալէն, շահու ըմբռնումը հոգւոյ պահանջումէն, հակաբնական վիժում առաջ կու գայ եւ ոչ բնական ծնունդ. մեր իմացական աշխարհին մէջ, որուն տխուր օրինակները ամէն օր կը տեսնենք դժբաղդաբար մեր աչքին առջեւ, եւ բնաւ չենք անդրադառնար պատճառին՝ զոր կարծեմ պէտք եղածին պէս պարզեցինք:

Ուրիշ ճամբայ չկայ այս ամէն ուղղութենէն ելլելու, բայց եթէ ճանչնալով այժմ տիրող կրթական դրութեան վնասակարութիւնը, ուսանողին ներշնչել ուսման ու գիտութեան սէրը լոկ ի սէր ուսման եւ գիտութեան, եւ ոչ թէ ի սէր անմիջական շահու ակնկալութեան: Կ'արժէր այս պարագան մատնանիշ ընել մանաւանդ մեր ծնողաց ուշքին դպրոցական ներկայ տարեշրջանի վերամուտին սկիզբը, որպէս զի այդ սխալ ըմբռնումով չառաջնորդուին երբ իրենց տղոց կրթութեան համար վարժարան մը ընտրելու թեւութեան մէջ կը գտնուին: Այլ ամէն բանէ առաջ կէտ նպատակի ընտրեն իրենց տղաքը կրթել տալ մարդ ըլլալու համար, բառին բարոյական բարձր իմաստովը, եւ ոչ թէ նիւթական շահու տեսակէտով:

ՑՈՒՍԱԿ

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

Բ.

Մտաւորական կեանքի անկեալ վիճակը ու պատճառները.— Նմոյշ ռուսահայ խօսակցութեան.— Համալսարականները ու հարուստները.— «Խաթեր» համար մեկենաս.— Մանրավէպ մը — Մամուլը:

ԲԱԳՈՒ, 13 Օգոստոսի

Հարուստը ցանկանում է որ եւ է նուիրատուութիւն անել եւ ահա նրա խորհրդատու Սրբազանը առաջարկում է այս կամ այն վանքին տալ իր հազարները. հարուստը ուզում է իր հաշուով ուսանողներ պահել արտասահմանում եւ ահա նրան ներկայացում են ամբողջ տասնեակ իդիոտների, որոնք ընդունակութիւն չունենալով որ եւ է գրական գիտութիւն սովորելու, գնում են արտասահման «աստուածաբանութիւն» սովորելու, ստանալով դրա համար հարուստի նշանակած առատ ամսականները: Հարուստը հազարներ է տալիս տպագրելու մի ինչ որ կեղծ պատմութիւն Գաղեցիի Ղարաբաղի անունով, իր ծանօթ վարդապետի «խաթրի» համար. Նա նոյնքան մխում է մի ուրիշ եպիսկոպոսի հաստափոր գիրքը հրատարակելու, որտեղ յարգելի Սրբազանը պատմում է թէ ինչպէս նա այս ինչ գիւղում «կերել, խմել, հանգստացել է», այս ինչ տեղ նրան «լուծողական են տուել եւ լուծողականը նրան այնպէս է ազդել, որ երկու կողմից սկսել է դուրս տալ ստամոքսի պարունակածը». եւ վերջապէս թէ ինչպէ՛ս նա մի ուրիշ գիւղում «իր վարդապետների հետ հրաշք է գործել, երաշտի ժամանակ անձրեւ բերելով»: Եւ այդ բոլոր յիմարութիւնների վերեւը դուք կը տեսնէք խոշոր տառերով մեր Մեկենասի անունը, որը գրականութիւնից նոյնքան է հասկանում, որքան ես եւ դուք չինարէնից:

* * *

Երբեք չեմ մոռանայ մի դէպք:

17—18 տարի առաջ էր:

Մի գիշեր հաւաքուած էինք Բագու մի ինչ որ տօնախմբութեան ծանօթներիցս մէկի տունը: Հենց այդպիսի մի նիւթի վրայ խօսք բացուեց: Ներկաներից մէկը այն միտքն էր յայտնում, որ մեկենասը որ եւ է նպատակի փող հաւաքելու համար, ոչ թէ նպատակն է գործ տեսնում, այլ հաւաքող մարդու անձնաւորութիւնը. իսկ այդ անձնաւորութեան էլ ոչ թէ խելօքութիւնը, գիտութիւնն ու կրթութիւնն է աչքի առաջ առնում, այլ հասարակութեան եւ բարձր շրջանների մէջ իր հարստութեամբ բռնած դիրքը:

Ամենքս ծիծաղեցինք, չափազանց տարօրինակ եւ անհեթեթ գտնելով նրա խօսքերը:

—Է, պարոններ, ասաց այն ժամանակ նա, ի՞նչ կարծիք ունիք դուք Մեղու լրագրի մասին. եթէ մէկը վեր կենայ եւ նրա մասին փող հաւաքի, հասարակութիւնը կը տա՞յ թէ ոչ:

—Ամենեւին, պատասխանեցին շատերը:

—Շա՛տ լաւ, ասեց, վաղը եթէ ես հենց այդ լրագրի համար մի քանի հազար րուբլի հաւաքեմ բերեմ, դուք ձեր խօսքերը յետ կառնէ՞ք:

—Ամենայն ուրախութեամբ, պատասխանեցինք մենք, վստահ, որ հարիւր րուբլի էլ չի կարող հաւաքել մի թերթի համար որին ամենքն էլ ատում էին:

Միւս օր, կէս օրին, Պ. Աղէքսանդր Նազարեանը, մի «մեղուական» բայց քաղաքում դիրք ունեցող հարուստ վաճառական, որ այդ ձեռնարկութիւնը յղացել էր, ներկայացրեց մեզ չգիտեմ քանի հազար րուբլի, որ նա հաւաքել էր մի քանի ժամում: Մեր զարմացման՝

— Ոչինչ չկայ զարմանալու, ասեց նա: Ստուգութեան գործի սկսեցի. նայում եմ, անցնում է կառքով հարուստ ծանօթներիցս մէկը—«Իվա՛ն Իվանիչ, խնդրեմ, մի րոպէ» ասում եմ նրան: Կառքը կանգնում է:—«Տուէք հարիւր րուբլի»:—«Ինչո՞ւ համար»:—«Է՛ մի լաւ նպատակի համար, տուէք վերջացաւ»: Եւ նա տալիս է ամենայն պատրաստակամութեամբ. այդպէս էլ երկրորդը, երրորդը...:

Փողերը ի հարկէ ուղարկուեցին խմբագրութեան: Թերթը մի առանձին հրճուանքով տպել էր այդ նուէրի համար, որպէս թէ թերթի գաղափարակիցները եւ յարգողները արել էին նրան...:

* * *

Վեր առնենք հենց Պռօշեանի յոբելեանին նուիրած 10,000 րուբլին: Այդ փողերը մեծ մասամբ՝ եթէ ոչ ամբողջապէս նուիրել են Բագուի հարուստները:

Ի՞նչն էր ստիպել նրանց այդ առատաձեռնութեան. համոզմո՞ւնքը, յարգա՞նքը, գիտակցութի՞ւնը այն դառն եւ տաժանակիր տարիների, որոնց կրել էր ծերունի գրագէտը իր գրականական եւ մանկավարժական գործունէութեան ասպարիզում. ծանօթութի՞ւնը նրա գրական գործերի հետ:

Ո՛չ, հազար անգամ ո՛չ:

Բաւական է որ այդ հարուստների մէջ գտնուել են երկու հոգի, որոնք ցանկացել են մի երկու ժամ իրենց «թանկագին» ժամանակից զոհելու բարոյական մի պարտք կատարելու իրենց ծերունի ուսուցչի վերաբերութեամբ, որի մօտ նրանք տարիներ առաջ որպէս հասարակ արհեստաւորի որդիներ, սովորել, դաս են առել: Դժուարութիւն չէր նրանց համար մի այդպիսի գումարի հաւաքելը Բագուում, որը որքան էլ նշանաւոր լինէր՝ մի համեստ գրագէտի համար, ոչինչ էր մեր նաւթային միլիոնների տէրերի համար:

Դրանով ես չեմ ուզում ի հարկէ պակսեցնել յարգելի գրագէտի յոբելեանի նշանակութիւնը եւ ընծաների մէջ որ տուեց նրան, ինձ համար մի համեստ արհեստաւորի տուած փոքրիկ նուէրը գրեթէ հաւասար՝ նոյն իսկ անհամեմատ բարձր էր այդպիսի անգիտակցօրէն տրուած հազարներից:

Բայց ի՞նչ արած, երբ նա որ սրտով յարգում է, գիտակցաբար ցանկանում է վարձատրել արժանաւոր մարդուն, հնար չունի աչքի ընկնող մի բան տալու. Նա մնում է յետին շարքերում. եւ հրապարակի վրայ դարձեալ «Աբխաղամ աղան» է, որ գովւում է իր նուէրի համար:

Համեմատեցէ՛ք մի միջին կարողութեան տէր վաճառականի— Պօղոսեանի արածը, (որ Հրատարակչական Ընկերութեան նուիրեց 10,00) Բագուցիների տուածի հետ: Առաջինը տուեց այդ գումարը բացարձակ գիտակցութեամբ իր արածի օգտակարութեան մասին. եւ ոչ մի կերպով չէր կարող նմանուել Բագուեցի հարուստի տուածին եպիսկոպոսի «լուծողական» պատմութեան գրքի տպագրութեան համար:

«Աբխաղամ աղաներ» մենք էլ բաւական ունինք. հարցը միայն նրանումն է թէ ո՛վքեր են օգտւում նրանցից: Արժանաւորնե՞րը թէ անարժանները:

* * *

Ահա այդպիսի պայմաններում, երբ մեր բարձրագոյն դպրոցները տալիս են մեզ հիանալի բժիշկներ, հմուտ ինժեներներ, գիտնական իրաւաբաններ որոնք ամենայն կատարելութեամբ տիրում են իրենց մասնագիտութեան եւ ռուս լեզուին, բայց ոչ հայագէտներ, նրանք այդ տեղքում մեր գրականութեան համար մնում են անօգուտ տարրեր, նրանք հայերէնը այնքան գիտեն, որքան գիտել են դեռ եւս ուսումնարանը չմտած եւ հետեւապէս մայրենի գրականութիւնը դրանցից ոչ մի օգուտ ունի:

Եթէ կայ մէկը որ մեր լեզուի մշակութեան, նրա ժողովրդի մէջ տարածման, նրա առաջ գնալուն մեծ ծառայութիւն է անում այսօր, դա միմիայն եւ միմիայն մեր լրագրութիւնը, մեր մամուլն է ներկայումս: Դա մեր ընդարձակ դասարանն է, որտեղ հազարաւոր մարդիկ հայերէն են սովորում:

Թո՛ղ իմ ասածները չափազանցութիւն չնկատուին. իրականութիւն է այդ:

ԱԲԵԼ ԱՊՐԵՍԵԱՆՑ

ԵՐԿՈՒ ՈՐԲՈՒԿՆԵՐ

Երկուշաբթի օրն էր, անցեալ շաբթու, օգոստոս 9ին, Հայ կին մը՝ Իզնիմիտցի, թշուառ ու անտէր՝ որ նոր եկեր էր Երուսաղէմ, զէս ու զէն իր զաւակները կը փնտռէր:

— Ա՜խ, զաւակներս, կ'ըսէր, ո՞ւր են... իմ աղուորիկ զաւակներս... խաբեցի՜ն... առի՜ն ձեռքէս... հո՛ս բերին, հո՛ս, Երուսաղէ՛մ:

Անդադար կը հեկեկէր խե՜ղճ կինը ու մոլեգին արցունքներ կը թափէր՝ տա՜ք տաք:

Փոենները — ինչպէս կը պատմէր տարաբախտ որբեւայրին—առեր տարեր են իր երկու զաւկները ու Երուսաղէմ՝ Որբանոց բերեր են մարդ ընելու համար, պայմանաւ որ, մարդ ըլլալէն ետքը, նորէն իրեն դարձնեն. բայց, այդ խեղճ փոքրիկները. մարդ ըլլալու տեղ բոլորովին մարդկութենէ ելլելով, ստիպուեր են գրել Իզնիմիտ՝ իրենց մօրկանը որ գայ ու առնէ տանի զիրենք:

Հէք կնոջ ցոյց տրուեցաւ Գերման Որբանոցը, անկէ՛ ալ ղրկուեցաւ Բեթլեհէմի Գերմաններուն որոնց քովն են եղեր երկու փոքրիկ դժբախտները: Խեղճ մայրը, Երուսաղէմի այս անողոք տաքուն, երկու ժամ արեւու մէջ քալելով, հեւ ի հեւ կը հասնի Բեթլեհէմ ու Գերման Որբանոցին դուռը ափ կ'առնէ:

— Ա՜խ, զաւակնե՜րս... ո՞ւր էք, անուշիկ զաւակնե՛րս... ո՞ւր էք, անուշիկ զաւակներս... հոս են եղեր... զաւակնե՛րս:

Եւ ահա՛ երկու տղաքը, վազ ի վազ, կու գան կը փաթթուին խեղճ կնոջ վիզը այնքան խանդակաթ, այնքան խանդաղատ եւ այնքան ողորմելի որ մարդուս սիրտը կտոր կտոր կ'ըլլայ:

Թշուառ կինը կ'ընկրկի պահ մը.— «Չէ, ասոնք իմ զաւակներս չեն»:

Եւ հազիւ կը ճանչցուի թէ այդ ողորմելի մօրկան զաւակներն էին երկու տղաքը, Արտաշէս ու Լեւոն՝ իրարմէ հազիւ մէկ տարու մեծ կամ փոքր՝ 13-14 տարեկան:

Արդարեւ այս երկու փոքրիկները բոլորովին անճանաչ վիճակի մէջ էին հանդէպ իրենց մօրը: Երկու տարիէ ի վեր Գերման Որբանոցը մտած կորուսեր էին իրենց մանկական փափկութիւնը, առանց բան մը սորվելու՝ ծեծի վարժուած՝ կարծես անբան կենդանիներ են եղեր՝ անասնավայել աշխատութիւններու մղուած:

Եւ ահա այն Որբանոցին պետը՝ Աւետարանի վարդապետ, տակաւին այդ խեղճ տղաքը մարդ ընելու բարեպաշտութիւնով ոգեւորուած՝ չուզեր զանոնք իրենց մօրկանը յանձնել, այն թշուառ որբեւայրիին որ Իզմիտի մէջ բանողջէքով հազիւ իր օրապահիկը ճարելու բաւական, ճամբու ծախքը փոխ առած եկած էր Երուսաղէմ իր անուշիկները ազատելու համար միայն:

Վէճը երկար կը տեւէ. կ'առարկուի խեղճ կնոջ՝ թէ ինք անպայման եղանակաւ յանձնած էր իր զաւակները. իսկ կինը կը պնդէր թէ՝ պայմանագրուած էր —բանիւ բերանոյ անշուշտ— ուզած ժամանակ իր տղաքը առնել տալու:

Խղճմիտ Տեսուչը, աւետարանական գթութեամբ, կը հաճի վերջապէս մայրենի գրկաց յանձնել հէք որբուկները՝ եթէ Երուսաղէմի Որբանոցին վարիչն ալ՝ որուն իրաւասութեան ներքեւ է Բեթլեհէմի Որբանոցը՝ իր աւետարանին սկզբունքով անգթութիւն ցոյց չի տար՝ չարտօնելով տղոց յանձնումը: Արդէն խնդիրը մինչեւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ատեանը ելած էր ուր համոզկեր խօսքեր հազիւ այս կէտին հասուցին գործը:

Բայց ի՞նչ պատասխան կը սպասէք որ տրուի Երուսաղէմի Որբանոցին պետէն:

«—Երկու տարուան համար այդ երկու տղոց իւրաքանչիւր տարեկան ծախք երկու հարիւր Ֆրանսական ոսկի, 4000 ֆրա՛նք, պարտաւոր է վճարել Իզմիտցի կինը՝ որպէս զի կարող ըլլայ իր զաւկները առնել տանիլ»:

Բռի Ֆիքս մըն էր՝ զոր Պատուելի Որբանոցապետը կ'առաջարկէր... չվիրաւորելու համար, անշուշտ, խեղճ մօրկան ծնելասէր գորովն ու գուրգուրանքը: Ուրախ ենք սակայն որ ի վերջոյ այդ 4000 ֆրանքը 1000 ֆրանքի կ'իջնէ, այսինքն, մէն մի տղու 500ական ֆրանք՝ երկու տարուան համար:

Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հայրը՝ որ յամենայն դէպս ցոյց կու տայ իր ձեռնհաս իրաւասութիւնը, պարտուպատշաճը ի գործ կը դնէ՝ որպէս զի առանց մէկ կուտ վճարուելու նոյն տղաքը անմիջապէս յանձնուին իրենց մօրը: Եւ կը յանձնուին:

Արտաշէս եւ Լեւոն՝ որ երկու տարիէ ի վեր եկեղեցիի երես տեսած չունէին, երէկ առաւօտ հաղորդուեցան Ս. Եկեղեցւոյ մէջ եւ Ս. Աստուածածնի Վերափոխման Տօնէն ետքը՝ պիտի մեկնին իրենց մօրը հետ Երուսաղէմէն դէպի իրենց ծննդավայրը:

Ըսելի՞ք կա՞յ Երուսաղէմի օտար որբանոցներուն այս բարեխղճութեանը:

ՎՐԹԷՐ

Երուսաղէմ

ԳՐԱՒՈՐ ՀԱՅԵՐԷՆԸ

ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՐՈՒ ՄԷՋ (*)

Այս դարուս կիսուն մօտերը աշխարհաբարը՝ քանի մը կարող գրագէտներու գրչին տակ մանաւանդ (Տէրոյենց, Տաղթ. Սերվիչէն, Զօրայեան եւ ուրիշներ) սկսեր էր կամաց կամաց զտուիլ ու կոկուիլ, մէկդի թողլով ռամիկ լեզուի դռեհկութիւնները, օտար բառերը, մասնիկները, ոճերը, եւ արդէն կազմուելու վրայ էր ժողովրդական նկարագրով պարզ ու գեղեցիկ աշխարհաբար մը՝ երբ վրայ հասաւ գրաբարի միջամտութիւնը որ ամէն ինչ խառնակեց: 1845-55ին հրատարակուած աշխարհաբար գիրքերու եւ պարբերագրերու (**) լեզուն կ'ապացուցանէ թէ աշխարհաբարը շատ լաւ եւ ստոյգ յառաջդիմութեան ճամբու մը մէջ մտած էր եթէ գրաբարը զանի չմոլորցնէր եւ չմղէր ձեւափոխութեան նոր շրջանի մը մէջ:

Գրաւոր հայերէնը այս երրորդ շրջանին մէջ որ կը տեւէ մինչեւ 1890, վերջին ծայր քմահաճ լեզու մը դարձած է: Գրեթէ ամէն գրող իրեն յատուկ գրելու կերպը ունի եւ գրական ճշմարիտ Բաբելոն մը կը տիրէ:

Մխիթարեան Հայրերու կարգ մը գրաբար թարգմանութիւններն ու հեղինակութիւնները՝ որոնք ատեն մը ողողեցին մեր գրական հրապարակը, ինչպէս նաեւ նախնեաց ընտիր մատենագրութեան նոր հրատարակութիւնները՝ անոնց ձեռքով, պահ մը դիւթեցին, հմայեցին միտքերը, եւ կարծել տուին շատերուն թէ գրաբարը միակ լեզուն է գրականութեան ամէն ճիւղերուն ընդունելի. եւ այն ատեն սկսաւ գրաբարին ի նպաստ գաղափարներու հոսանք մը ու գրաբարակերպ աշխարհաբար մը գրելով հետզհետէ աշխարհաբարը գրաբարին մօտեցնելու. եւ ի վերջոյ՝ գրաբարը բացարձակ գրական լեզուն ընելու ցնորքը շատերուն գեղեցիկ երազը դարձաւ: Այն ատեն երեւան ելան գրաբարի նշանաւոր ախոյեանները եւ իրենց ետեւէն քաշեցին ստուար լեգէոն մը գրողներու որոնք գրաբարի մոլեգնութենէն մղուած՝ լեզուական ամէն սլանդակութիւն ներելի համարեցին, բոլորովին անբնական ընթացքի մը մէջ մղելով լեզուն եւ բռնաբարելով անոր բնաշրջման օրէնքները:

Մինչդեռ գրողներու ամենամեծ մասին գրածներուն ինչպէս եւ լրագրերու մէջ քիչ շատ այսօրինակ լեզու մը կը տիրապետէր, գտնուեցան սակայն անկախ մտքի տէր գրագէտներ որոնք ուժգնապէս դիմադրեցին գրաբարի հոսանքին: Այն ատեն սկսաւ հանրածանօթ պատմական պայքարը գրաբարեաններու եւ աշխարհաբարեաններու մէջ որ տեւեց երկար ժամանակ: Բարեյիշատակ Օտեան առաջիններէն եղած է աշխարհաբարի պաշտպաններուն: Աշխարհաբարի Նկատմամբ 1851 թուականով հրատարակած իր մէկ տետրակին մէջ շատ հաճելի է իր պարզ լեզուով կարդալ հետեւեալ տողերը որոնք կծու պարսաւանք մըն են գրաբարով սնած դպրոցական սկսնակներուն դէմ:

«Նոր ուս աշակերտը... տղայական թեթեւամտութեամբ եւ դասատուին տգիտութեամբը, առանց ընտրութեան կը «ժողվէ առջեւը խրթին եւ սլանդակ բառերով լեցուած գիրք մը —շարադրութիւնն ալ այս է, կ'ըսէ, եւ զայն հասկնալը մեծ արհեստ, եւ ժողվելով այնպիսի գրքերէ եւ բառարաններէ ականջի գէշ գալու տձեւ բառեր, աննշան ու բազմավանկ ածականներ եւ անգործածելի անյարմար ձայնարկութիւններ, «զանոնք իրարու ետեւ կը շարէ, եւ այս «բառերուն իրարու վրայ անկարգ եւ անկանոն խառնելովը ձեւացած հրէշը կը կոչէ «շարագրութիւն մը եւ մինչեւ անգամ գիրք «կամ բանաստեղծութիւն»:

Կ. Պոլսոյ քանի մը գրագէտներէն զատ՝ մեր Իզմիրի գրագէտներն ալ չընդունեցան գրաբարապաշտութեան հոսանքին, մշակելով բոլոր պարզ ու բնական աշխարհաբար մը այնպիսի ատեններու մէջ իսկ՝ ուր գրաբարակերպ ուռուցիկ գրուածքները օրուան նորութիւնը դարձած էին: Չիլինկիրեանի Մաքիկին եւ Թարգմանութիւններուն ու Մամուրեանի Ընդհ. ազգաց պատմութեան լեզուն այսօր իսկ կրնայ հաւնուիլ:

Հակառակ այս ամէնուն՝ գրաբարամոլութիւնը ժամանակ մը ա՛յն աստիճան ծաւալեցաւ՝ որ մինչեւ անգամ մեր ամէնէն կատաղի աշխարհաբարեանները—Բողոքականները—իսկ այդ մոլութենէն բռնուեցան եւ հրատարակեցին հին ու նոր Կտակարաններու նոր թարգմանութիւն մը, բոլորովին գրաբարակերպ, որուն մէջ ակնյայտնի կ'երեւայ Պարագաշեանի մասը, եւ ուր այսպիսի սլանդակ տողեր կը կարդացուին. «Երբ կը հրաւիրուիս յումեքէ ի հարսանիս, մի՛ նստիր առաջին բազմոցին վրայ...»—«Պատրաստեցէք ձեզ չհնացող քսակներ եւ գանձ անպակաս յերկինս...»: Նոր ժամանակներու մէջ Յ. Մաթէոսեանի հրատարակած Խորհուրդ Հաւատացելոց նոյնպէս գրաբարակերպ աշխարհաբարի ամէնէն խառնակ արտադրութիւններէն մէկն է զոր բացարձակապէս անհնարին է ծայրէ ծայր կարդալու համբերութիւնը ունենալ:

Գրաբարին՝ աշխարհաբարի մէջ կատարած այս ամէն խաթարումներէն վերջը՝ միակ բարեբար ազդեցութիւնը զոր պարտինք ի վեր բերել, իր փոխ տուած բառերն ու բարդութեան եւ ածանցման ձեւերն են որով աշխարհաբարը հարստացած է՝ սահմանափակուած չմնալով լոկ ժողովրդական բառերու մթերքին մէջ: Աշխարհաբարին մէջէն գրաբարի քերականական անպէտ ձեւերն ու ոճերը վերցնելէ վերջ՝ տակաւին կը մնան հոն հին լեզուին շատ մը բառերը զորս աշխարհաբարը իւրացուցած է ալ: Այս պարագան գրաբարի պաշտպաններուն ամէնէն աւելի կռթնած առարկութիւնն է՝ զոր միշտ կը սիրէին մէջ նետել: Բայց հին լեզուի այդ բառերը կրնայի՞ն առնուիլ նորին մէջ առանց անպատճառ հարկ ըլլալու որ աշխարհաբարը գրաբարի կանոններուն համաձայն գրուի, ինչ որ կ'ընէին գրաբարեանները: Գրաբարէն բառեր առնել՝ երբ աշխարհաբարի մէջ կը պակսին, գրաբար գրել չի նշանակեր, ինչպէս որ հայերէն գրուածքի մը մէջ քանի մը Ֆրանսերէն բառ խառնելով Ֆրանսերէն գրած չենք ըլլար: Գրաբարի բառերը զուտ աշխարհաբար գրուածքի մը երբեք գրաբարի նկարագիր չեն կրնար տալ, ցորչափ անոր լեզուի կանոններով շարադրուած ըլլայ:

Սակայն 1880ական թուականներու վերջերը՝ աշխարհաբարեաններու եւ գրաբարեաններու միջեւ կրկնուող երկարատեւ վիճաբանութիւններէ վերջ՝ աշխարհաբարեանները ա՛լ վերջնապէս յաղթանակը տարած էին, ա՛յն աստիճան որ նոյն իսկ գրաբարեաններէն ոմանք դաւանափոխ կ'ըլլային, յարելով աշխարհաբարեաններուն: Ա՛լ հասկցուած էր թէ գրաբարը վերկենդանացնելու փափաքը գեղեցիկ երազ մըն էր որ սակայն բնաւ իրականալիք չունէր, եւ թէ աշխարհաբարը՝ իբրեւ կենդանի ու նոր լեզու, յարմարագոյնն էր արտայայտելու նոր գաղափարները եւ իր մէջ կը բովանդակէր զարգանալու եւ կատարելագործուելու ընդունակ բոլոր հարկաւոր տարրերը, թէ անոր մշակութեամբը կարելի էր մեր գրականութեան համար սկսիլ նոր ոսկեդար մը, գրաբարի ոսկեդարէն այլապէս գեղեցիկ ու ճոխ: Գրաբարը փառապանծ Տիկինն էր շքեղազարդ, որուն բիւր պատկառանքով ու դժուարութեամբ հազիւ կրնայինք մօտենալ, մինչդեռ աշխարհաբարը ընտանի հարսն էր, գեղանի, սիրուն, հրապուրիչ, որուն շրթներէն մեղմական ժպիտներ կը թափէին ամէնուն համար անխտիր:

Իրերու այս վիճակին մէջն էր որ գրագէտներու նորագոյն սերունդի մը ձեռքով գրաւոր հայերէնը մտաւ զարգացման նոր ճամբու մը մէջ որ ամէնէն բնական ու բանաւոր ճամբան է:

(Շարունակելի) ՅՈՎՀ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի մեր թղթակիցներէն եւ յօդուածագիրներէն որ իրենց ձեռագիրները թուղթին մէկ երեսին վրայ միայն գրեն, տպարանի աշխատութեանց դիւրութեան համար:

(*) Շար. չորեքշաբթի թիւէն:

(**) Ճիշդ այս միջոցներուն՝ 1852ին՝ մաքուր աշխարհաբարով մը սկսած է հրատարակուիլ Մասիս լրագիրը՝ խմբագրութեամբ Կ. Իւթիւճեանի եւ աշխատակցութեամբ Ն. Զօրայեանի: Իր երկարամեայ կեանքին մէջ Մասիսի ու իր խմբագրին աշխարհաբարի կազմակերպութեան մէջ կատարած դերն ու ծառայութիւնը կարելի չէ ուրանալ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ՎԵՐԱԴԱՏՈՒՄԸ

ՌԷՆԻ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ի. ՆԻՍՏ

Պ. ՏԸ ՖՕՆ-ԼԱՄՕԹԻ ՋԱԽՋԱԽԻՉ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Լապոռի կը շարունակէ հարցաքննել զօրավար Կօնզը.

—Զօրավարը՝ կեղծ Թուղթ մը շինելը «նոր ապացոյց մը փնտռել» կը կոչէ. արդ, քանի որ յայտնեց թէ Հանրի բնաւ ապացոյցի պէտք չունէր, ուրեմն ինչո՞ւ շինեց իր կեղծ Թուղթը։ Մարդ վերջապէս առանց պատճառի ոճիր մը չի գործեր։

Կօնզ.— Գնդապետ Հանրին տեսայ իր ձերբակալութենէն ետքը. հետեւաբար չկրցայ զինքը հարցաքննել։

Պ. Լապոռի — Այդ կեղծ Թուղթին համար ըսին թէ «հայրենասիրական» էր։ Հանրի զայն ժողովուրդի՞ն համար շինեց թէ իր պետերուն։

Կօնզ.—Գաղտնի Թուղթ մըն էր. ուրեմն չէր կրնար ժողովուրդին համար ըլլալ (Երկարատեւ շարժումներ)։

Պ. Լապոռի.— Ուրեմն ինչո՞ւ Հանրի կեղծ Թուղթ մը շինեց իր պետերը խաբելու համար։

—Չեմ գիտեր. կը կրկնեմ որ ես չհարցաքննեցի զայն իր խոստովանութենէն ետքը։

—Կը յիշե՞ք սա պարագան՝ թէ բօմխսը Թուղթի վրայ ձեռում բանեցուած էին որպէս զի կը յայտարարէ թէ Բիքառ գնդապետն էր Պոռտրոյին մէկ օրինակը մամուլին յանձնողը։

—Չեմ յիշեր։

—«Բըթի Պլէօ»ին վրայ եղած քերթուածները Բիքառի դէմ նիւթուած մեքենայութիւն մը չէ՞ք նկատեր։

—«Բըթի Պլէօ»ն երբ առաջին անգամ տեսայ, քերթուածները եղած էին արդէն։

Զօրավար Ռօժէ մէջ կը մտնէ ու կը յայտարարէ թէ ինք պատասխանատու չէ Բիքառի դէմ՝ երբ «բըթի պլէօ»ն կեղծող ձեռք առնուած դատական միջոցներու մասին։

Պ. Տըմանժ կը հաստատէ թէ Կօնզ ու Ռօժէ զօրավարները Պոռտրոն կասկածելի կը գտնեն։

Յետոյ կ'ըսէ.

—Ան ատեն ինչպէս կ'ըլլայ որ Բիքառ կ'առաջարկէ ծուղակ մը լարել Էսթերհազիի՝ «բըթի պլէօ»ին սովորական ստորագրութիւնը կրող նամակով մը անոր ժամադրութիւն մը տալով, և դուք կը դիմադրէք։

Զօրավար Կօնզ կը վարանի ու վերջ ի վերջոյ, ինքն ալ ինչ ըսելը չգիտնալով կը պատասխանէ.

—Ատիկա գնդապետ Բիքառի գործն է։

Իսկ Զօրավար Ռօժէ բացատրութիւն մը տալ կը կարծէ ըսելով.

—Որովհետեւ Էսթերհազի՝ արդէն անպատճառ Բարիզ պիտի վերադառնար։

Բիքառ.—Բայց որպէս զի փորձը վճռական ըլլար, ես առաջարկեցի որ նամակը Էսթերհազիի վերադառնալուն ժամանակէն շատ առաջ ղրկուի։

Պ. Լապոռի վերջ կու տայ իր հարցումներուն, և ընդհանուր լռութեան մէջ առաջ կ'անցնի

Պ. ՏԸ ՖՕՆ-ԼԱՄՕԹ

Նախկին թնդանօթաձիգ սպայ սպայակոյտին մէջ, որ բացատրութիւններ տալու եկած է հետեւեալ երկու կէտերուն վրայ.

1.—Նշանառութեան հրահանգին։

2.—Նախակայքի մէջ գտնուող սպաներուն։

Առաջին կէտին համար կը յայտարարէ թէ 1894ին ինք էր որ երրորդ դիւանին կողմէ պաշտօն ստացաւ՝ նախակայքի սպաներուն համար Նշանառութեան Հրահանգը խնդրելու։

— Ես ալ, կ'ըսէ, նախակայքի մէջ էի այն ատեն և այդ Հրահանգը ի ձեռին ունեցայ. բոլոր օրինակները «գաղտնի» վերտառութիւնը չէին կրեր, որով անօգուտ է պնդել թէ այդ Հրահանգները գաղտնի էին։

Երկրորդ կէտին համար կը յայտարարէ թէ ինքը վերջին ծայր զարմացաւ՝ վճռաբեկ ատեանին քննութենէն իմանալով թէ փոխած էին Պոռտրոյին թուականը։

— Տրէյֆիւսի գործին բանալին կ'ըսէ, 1897 մայիս 17 թուականը կրող շրջաբերականին մէջ է, զոր սպայակոյտը մինչեւ այսօր երեւան չէ հանած, անոր ունեցած կարեւորութեան պատճառաւ։ Ահաւասիկ այդ շրջաբերականը։

Ու Պ. տը Ֆօն-Լամօթ կ'սկսի կարդալ հետեւեալը.

«ԲԱՐԻԶ, 17 մայիս 1894.

«Բաղումեք ի մասին այն ծառայութեան՝ զոր սպայակոյտին Նախակայքի սպաները պարտաւոր են ընելու բանակին մէջ։

«Այս պահուն, սպայակոյտին նախակայքի սպաները ամէն տարի ամիս մը կը միան բանակին մէջ՝ մեծ ռազմափորձերու միջոցին։ Սպայակոյտին ընդհանուր պետը՝ որոշեց ընդհանուր կանոններուն ենթարկել այս սպաները։ 1893 սեպտեմբեր 13ի հրովարտակին 13րդ յօդուածին համաձայն, այսուհետեւ նախակայքի սպաները տարին երկու անգամ և իւրաքանչիւր անգամուն երեք ամիս՝ բանակին մէջ պիտի ծառայեն։

«Այդ երեք ամսուան ծառայութիւններէն մէկը տեղի պիտի ունենայ ռազմափորձերու պահուն։

«Այս պատճառաւ հետեւեալ փոփոխութիւնները որոշուած են այն ժամանակամիջոցին վրայ՝ զոր այդ սպաները պիտի անցրնեն սպայակոյտին դիւաններուն մէջ։

«Ինչպէս անցեալին մէջ, այսուհետեւ ալ սպաները երկու խումբի պիտի բաժնուին և վեց ամիս պիտի միան Ա. և Դ. դիւաններուն մէջ։ Բ. և Գ. դիւաններուն մէջ իրենց անցընելիք ժամանակամիջոցը զեղչուած է երեք ամսի, ինչ որ իրենց օրինական ժամանակը պիտի տայ՝ լրացնելու գործօն ծառայութեան շրջանին, որոնցմէ մէկը աշնան ռազմափորձերու միջոցին։

«Այս տրամադրութիւնները այս տարուընէ իսկ գործադրութեան պիտի դրուին, և անոնց գործադրութիւնը դիւրացնելու համար փոխանցական միջոց մը ձեռք անցուած է, որուն համեմատ՝ այս պահուս իրենց երկրորդ նախակայքին մէջ գտնուող սպաները 1894ի երկրորդ եռամսեային՝ գործօն ծառայութիւն պիտի կատարեն բանակին մէջ։

. . . .

(Ստորագրուած) ԿՕՆԶ»

Ինչպէս կը տեսնուի այս շրջաբերականէ, Բ. դիւանին սպաները՝ որոնց կը պատկանէր նաեւ Տրէյֆիւս՝ ռազմափորձերու միջոցին գործօն ծառայութեան մէջ պիտի ըլլային. ուրեմն գիտէին թէ չպիտի կրնային ներկայ գտնուիլ ռազմափորձերուն, որովհետեւ անոնցմէ իւրաքանչիւրը վերոյիշեալ շրջաբերականին տեղեկանալէ ետքը ստորագրած են զայն։

Հետեւաբար՝ Տրէյֆիւս 1894 մայիսին ստորագրած էր պաշտօնական շրջաբերական մը՝ որ իրեն կ'իմացնէր թէ չպիտի երթար ռազմափորձերուն։

Այս պայմաններուն մէջ ուրեմն ինչպէ՞ս կրնար Պոռտրոյին մէջ գրած ըլլալ. «Ռազմափորձերուն պիտի մեկնիմ»։

Այսպէսով, ամբաստանութեան գլխաւոր յենակէտը կը կործանի և այնչափ ապացոյցներէ ետքը նոր ու ջախջախիչ ապացոյց մըն ալ կ'աւելնայ՝ հաստատելու համար որ Պոռտրոն Տրէյֆիւսի կողմէ չի կրնար գրուած ըլլալ։

Այս հետեւութեան կը յանգի Պ. տը Ֆօն-Լամօթ՝ ըսելով.

—Տրէյֆիւս չի կրնար Պոռտրոն գրած ըլլալ։ 1894 ապրիլին չէր կրնար գրած ըլլալ, քանի որ Նշանառութեան Հրահանգը դեռ բաժնուած չէր, ոչ ալ ապրիլէն ետքը՝ որովհետեւ Տրէյֆիւս գիտէր թէ ռազմափորձերուն չպիտի կրնար երթալ։

Զօրավար Ռօժէ ու Մէռսիէ՝ առանց շրջաբերականին գոյութիւնը հերքելու, կ'առարկեն թէ նախակայքի սպաները, հակառակ ատոր, դեռ կրնային ռազմափորձերուն երթալու յոյս ունենալ։

Պ. Ֆօն-Լամօթ հակառակը կը պնդէ և Պ. Տըմանժ այս առթիւ դիտել կու տայ թէ ամբաստանող կողմին նշանակած վկաներէն մէկը՝ հարիւրապետ Լըմօնիէ՝ յայտարարեց թէ ապահով էին ռազմափորձերու չերթալնուն։

Բուռն վիճաբանութիւն մը սկսի զօրավար Ռօժէի և Պ. տը Լամօթի միջեւ, որու միջոցին սրահը կը սուլէ զօրավար Ռօժէն։

Զօրավարը, ուժաթափ, վերջ ի վերջոյ կը հարցնէ վկային թէ ո՞ր ատենէն ի վեր սկսած է Տրէյֆիւսի անմեղութեան հաւատալ։

—Այն օրը, կը պատասխանէ Պ. տը Լամօթ, ուր վճռաբեկ ատեանին քննութենէն տեսայ թէ փոխած են Պոռտրոյին թուականը և թէ յայտարարած էին որ օգոստոս 29ին միայն նախակայքի սպաներուն ծանուցուած էր թէ ռազմափորձերուն չպիտի կրնան երթալ։ Տեսանք արդէն թէ այդ որոշումը հաղորդող շրջաբերականը ոչ թէ օգոստոս 29 թուականը կը կրէր, հապա մայիս 17։ Պոռտրոյին թուականը փոխելով, սպայակոյտը իբր ամբաստանիչ կէտ մը կրնար մատնանիշ ընել Պոռտրոյին «Ռազմափորձերուն կը մեկնիմ» պարբերութիւնը։ Բոլոր ատենցմէ յայտնի կ'ըլլայ թէ Պոռտրոն գրողը Բ. դիւանին պատկանող նախակայքի սպայ մը չէր. ուրեմն, ամբաստանութիւնը այսպէսով իր հիմունքէն կը կործանի։

Զօրավար Ռօժէ՝ Պ. Տըմանժի կողմէ նեղը դրուած, կը խոստովանի թէ Տրէյֆիւս ո՛չ բերանացի ո՛չ ալ գրաւոր կերպով խնդրած է Նշանառութեան Հրահանգը։

Ատեանը՝ դոնփակ նիստի մը մէջ հրամանատար Հարթմանը լսել որոշելէն ետքը նիստը կը վերջացնէ։

Սրահը կը պարպուի մեծ յուզման մը մէջ։

* * *

Ըսինք արդէն թէ այս նիստը՝ դատավարութեան ամենէն նշանակելի նիստերէն մէկը եղաւ։

Բայց սա պարզայայտն՝ թէ ամբաստանութեան ամենէն հաստատուն յենակէտը կործանեցաւ, երեւան կ'ելլէ նաեւ ուրիշ կէտ մը՝ ուրկէ կը հաստատուի թէ երկու պատերազմական նախարար և երկու բարձրաստիճան սպայ, յաջորդաբար ստած են վճռաբեկ ատեանին առջեւ։

Ահաւասիկ ակնարկուած չորս անձերուն վկայութենէն մէկ մէկ մաս.

Զօրավար Զիւրլինտէն.—1894 օգոստոս 27ին իմացուեցաւ նախակայքի սպաներուն՝ թէ ռազմափորձերուն չպիտի մեկնին.

(Ատենագր. Վճռաբեկ Ատեանին)

Պ. Բավինեաք.— 1894ին, ռազմափորձերուն հազիւ քանի մը օր մնացած փոխուեցաւ այս կանոնը և նախակայքի սպաներուն իմացուեցաւ թէ ռազմափորձերուն չպիտի մեկնին։

(Նոյնպէս)

Ռօժէ.—Ընդհակառակը Տրէյֆիւս մինչեւ ապրիլի վերջը կը կարծէր որ ռազմափորձերուն պիտի մեկնի։

(Նոյնպէս)

Կիւնէ.—Իրաւ է որ Տրէյֆիւս ներկայ չգտնուեցաւ 1894ի ռազմափորձերուն, բայց մինչեւ վերջին պահուն յոյս ունէր որ պիտի երթայ։

(Նոյնպէս)

Եւ սակայն բոլոր այդ մարդիկը գիտէին որ 17 մայիս թուականը կրող պաշտօնական շրջաբերական մը նախակայքի սպաներուն կ'իմացնէր թէ չը պիտի կրնային օգոստոսի ռազմափորձերուն ներկայ գտնուիլ։

Ուրեմն կը ստէին՝ ինչ որ ճշմարտութեան կարգը անցած է այսօր։

Անուրանալի է որ Պ. տը Ֆօն-Լամօթ արդարութեան երեւան ելլելուն ամենէն կարեւոր պատճառներէն մէկը եղաւ. իր կատարած դերը շատ աւելի մեծ կ'երեւայ ամենուն աչքին, նկատի առնելով սա պարագան թէ այդ մարդը ճիզուիթներու ձեռքով կրթուած և մինչեւ վերջը անոնց ջերմ համակիրներէն մէկը եղած է։

* * *

ՄԵՔԵՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱՒԵԼԻ

Պ. տը Ֆօն-Լամօթ հազիւ Ռէն հասած, կը տեսնէ որ իր հագուստներն ու դրամը պարունակող պայուսակը,— մօտաւորապէս 2000 ֆրանքի արժողութեամբ,— գողցուեր է կայարանին մէջ։

Բարեբաղդաբար այն փաւերագիրները՝ զորս պիտի կարդար զինուորական ատեանին առջեւ, խոհեմութեամբ գրպանն էր պահած, ինչ որ գողութեան նպատակը օդը հանեց։

Պ. Լապոռիի ուղղուելիք հարուածէն ետքը, այս գողութիւնը ոչ ոք կը զարմացնէ։ Վաղը միւս օր ով գիտէ ինչ անակնկալ կը սպասէ Ռէնցիներուն։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ԳՈՐԾԸ. — Պէրլինէն հեռագիր մը կը հերքէ այն լուրը թէ գերմանացի իշխաններ հրաւիրած ըլլան Վիլհէլմ կայսրը անձնապէս յայտարարութիւն մը ընելու ի նպաստ Տրէյֆիւսի։ Իրազեկ ալուններու մէջ կը հաւատեն թէ Գերմանիոյ կայսրը մտերմական շրջանակի մը մէջ Տրէյֆիւսի վրայ խօսելով ըսեր է. «Խե՜ղճ մարդ։ Ջենք կրնար բուն իսկ յանցաւորներուն անունը տալ։ Եթէ պատերազմ մը տեղի ունենած ըլլար, պիտի կրնայինք հրատարակել փաւերական պաշտօնագիրներ որոնք պիտի հաստատէին թէ Ֆրանսայի սպայակոյտին մէջ կաշառուած սպաներ չեն պակսիր»։

ՌԷՆԻ ՄԷՋ.— Ֆրանսական կառավարութիւնը փախնալով որ ընկերվարականներուն և հակահրէականներուն միջեւ ընդհարում մը տեղի ունենայ, որոշեր է հետեւակ և հեծեալ զօրագունդեր ղրկել Ռէն։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Պ. Լապոռի տակաւին պատասխան մը չէ ստացած այն հեռագիրներուն զորս ուղղեց Գերմանիոյ կայսեր ու Իտալիոյ թագաւորին՝ խնդրելով արտօնել Շուարցքոբէն ու Բանիցարտի գնդապետները, որպէս զի վկայութիւն տան Ռէնի զինուորական ատեանին առջեւ։ Պ. Լապոռի թէեւ մինակ ինք ստորագրած է այդ հեռագիրները, սակայն կատարելապէս համաձայն է իր ընկերոջ Պ. Տըմանժի հետ։

—Ֆրանսայի պատերազմական նախկին նախարար Պիյեօ զօրավարը կը կարծէ թէ Էսթերհազի կրնայ Տրէյֆիւսի մեղսակիցը եղած ըլլալ։ Արտաքին գործոց նախարարութեան քարտուղար Պ. Բալէոլոկ կը հաւատայ թէ օտարազգի զինուորական կցորդ մը մէկ քանի «կապոյտ տոմսակներ» ուղղեր է Էսթերհազիի։ Տիւ Բօթի տը Քլամ կը յայտարարէ թէ ինք բնաւ ըսած չէ որ նախարարը լաւ գիտէ Տրէյֆիւսի անմեղ ըլլալը։

—Բարիզէն առջի օրուան թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մարսիլիոյ, Թուլուզի և Անկուլէմի մէջ արքայական ու հակահրէական կուսակցութեանց մէկ քանի անդամներուն բնակարանները խուզարկուելով, թուղթեր գրաւուեր են։

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Բրէթորիային չորեքշաբթի օրուան թուականով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Թրանսվալի կառավարութեան կողմէ Անգլիոյ գաղթային նախարարին վերջին հեռագրին տրուած պատասխանը նոյն օրը հրատարակուեր է։ Հարաւ-ափրիկեան Հանրապետութեան կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ երբեք մտադրութիւն չէ ունեցած զլանալ Անգլիոյ այն իրաւունքները որոնք հաստատուած են Լոնտոնի պայմանադրութեամբ. ոչ ալ ճանչնալ անոր միջազգային իրաւունքները գերիշխանութեան վերաբերմամբ։ Թրանսվալի կառավարութիւնը իր պատասխանը աւարտելով լրացուցիչ տեղեկութիւններ կ'ուզէ Անգլիոյ փափաքներուն վրայ՝ խառն յանձնաժողովի մը կազմութեան նկատմամբ։

ՀԻՐԹՈՒՄ ՄԸ.— Ռուիթէրի գործակալութիւնը, կ'ըսէ Լոնտոնէ առջի օրուան թուականով հեռագիր մը, կը հերքէ այն լուրը թէ բարձրագոյն Խորհուրդը պիտի գումարուի և թէ բանակին պահեստի առաջին մասը շարժման վիճակի մէջ պիտի դրուի։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կայսրը չորեքշաբթի օրը Սթրազպուրկի պալատան մէջ տրուած հացկերոյթին ատեն բաժակ պարպեց Ռայխսլանտի համար, ըսելով որ հոն գտած սիրալիր ընդունելութիւնը կ'ապացուցանէ թէ Ռայխսլանտ հասկցած է թէ ի՛նչ շահած է գերման կայսրութեան մէջ մտնելովը։ Վիլհէլմ Բ. յոյս յայտնեց թէ խաղաղութիւնը տակաւին երկար ատեն պիտի տեւէ և թէ ինչ որ կարելի է՝ ինք պիտի ընէ զայն պահպանելու համար։

— Գերմանիոյ կայսրը առջի օրը Շթութկարթ ժամանեց։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ կայսրը վերջերս Հունգարիոյ նախարարապետ Պառոն Զէլի հետ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ աւստրօ-հունգարական պատուիրակութեանց նըկատմամբ։

ՍՊԱՆԻՈՅ նախկին նախարարապետ Պ. Սակաստա յայտարարեր է թէ անհրաժեշտ է գումարել Խորհրդարանը։

ՍԵՐՊԻՈՅ նախկին խնամակալ Պ. Ռիսթիչի յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուեր են Ալեքսանդր թագաւորը, հայրը, քաղաքային ու զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարները և դեսպանական մարմինը։ Միլան նախկին թագաւորը, Պէլկրատի մետրոպոլիտը և նախարարապետը ճառեր խօսելով թուեր են վախճանեալին արժանիքները։

ՓԻԼԻՊՊԻՆԵԱՆՆԵՐԸ. — Նիւ Եորք Հէրըլտ վերջերս հրատարակեց իր թղթակցին մէկ տեղեկագիրը Փիլիպպեանց կացութեան վրայ։ Այդ տեղեկագիրը Մանիլայէն չոգենաւով Հոնկ-Քոնկ ղրկեր է և անկէ ընդծովեայ հեռագրի միջոցաւ Նիւ Եորք։ Թղթակիցը այդպէս ըրեր է, ամերիկեան գրաքննութենէն ազատելու նպատակով։ Նոյն իսկ քաղաքին մէջ, կ'ըսէ թղթակիցը, հանրութեան ոգին հետզհետէ շատ աննպաստ է Ամերիկացիներուն նկատմամբ։ Ասոր պատճառներէն մէկը սա է թէ տուրքերը հիմակ Սպանիացիներու տիրապետութեան օրէն աւելի ծանր են. ժողովուրդը կը գանգատի թէ նախնական պէտքերու նիւթերու գիները կըրկնապատկուած են. թէ տեղացի պաշտօնեաները ճամբուած և անոնց տեղ Ամերիկացիներ դրուած են և թէ վարչութիւնը ազդեցիկ չէ և անկանոն, որովհետեւ նոր պաշտօնեաները երկրին լեզուն չեն գիտեր։ Բնակիչներուն ամենէն ծերերը կ'ըսեն թէ սպանեւամերիկեան պատերազմէն առաջուան թուականներէն աւելի մարդասպանութիւններ և գողութիւններ կը գործուին հիմա։ Ասկէ զատ, բոլոր տուրքերուն հասոյթը կը յատկանայ բանակին պէտքերուն, փոխանակ Մանիլայի քաղաքապետութեան սնտուկը մտնելու։ Բոլոր այս պարագաները պատճառ կ'ըլլան պատերազմին երկարելուն, վասն զի գրգռութիւնը կը շատնայ բնակիչներուն մէջ որոնք Ամերիկացիներուն հանդիսաւոր խոստումները կը յիշեցնեն։ Գալով պաշտօնական այն տեղեկագիրներուն որոնք կ'ըսեն թէ բնիկները կ'ուզեն ամերիկեան տիրապետութեան տակ մնալ, թղթակիցը կը յարէ թէ ատիկայ ալ իրողութիւններով կը հերքուի։ Պալիանքի քաղաքապետը, որ Ամերիկացիներուն իբրեւ մեծ բարեկամ մը ցոյց կը տրուէր, բանտարկուած է, վասն զի բնիկներուն հետ խորհուրդ մը ունեցեր է Մանիլայի քաղաքին վրայ յարձակում մը փորձելու համար։ Սան Բէտրօ տէ Մաքաթէի քաղաքապետն ալ բանտարկուած է՝ ստակ հաւաքած և Փիլիպպեանց բնիկներուն համար զինուոր գրած ըլլալուն պատճառաւ։

ՉԻՆՈՒ կառավարութիւնը Մաւզէրեան հրացանի յատուկ քսանը չորս միլիոն փամփուշտ շինել կու տայ գերմանական զինագործարանի մը։

ՌՈՒՍՆԵՐԸ ՓՈՐԹ-ԱՐԹՈՒՐԻ ՄԷՋ.— Ռուս գաղթականներ սկսած են բնակութիւն հաստատել Փորթ-Արթուրի մէջ։ Նաւահանգիստը որ երբեմն ծանծաղուտ էր, աղտոտ և անմերձենալի, հիմա մինչեւ 32 ոտք խորութեամբ փորուած է։ Խոշոր աշխատանոցներ կը կառուցուին։ Վաճառատուններու, մթերանոցներու, զօրանոցներու և հիւանդանոցներու թիւը հետզհետէ կը շատնայ։ Հոյակապ շէնք մը կառուցուած է զինուորական կառավարիչին և դիւաններուն համար։ Քանի մը տարիէն Փորթ Արթուր ռուսացած պիտի ըլլայ Օտեսայի և Սեվաստոբոլի չափ։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԲԱՆԱԿԸ. — Իտալիոյ պատերազմական պաշտօնատունը հասած տեղեկագիրներ կը հաստատեն թէ ընդհանուր շարժման ռազմափորձերը որոնք վերջերս տեղի ունեցան կատարելապէս յաջողած են։ Քաղաքային զինուորներու պէնքի տակ կոչուիլն ալ գոհացուցիչ արդիւնք ունեցած է։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՍԵՒ ԼԵՌ. — Ցէթինեէն կը գրեն Բոլիթիշէ Քորէսբոնտենցի.

«Հոս կը յուսացուի թէ Գերմանիա, որ Ցէթինեի մէջ դիւանագիտական ներկայացուցիչ չունեցող միակ տէրութիւնն է, մօտերս դեսպանատուն մը պիտի հաստատէ Սեւ Լերան մայրաքաղաքին մէջ։ Տանիլօ իշխանին՝ Մէքլէնպուրկ Սթրէլիցի Եութա դքսուհիին հետ ամուսնանալուն առթիւ, Նիքօլա իշխանը, նամակ մը ուղղելով Գերմանիոյ կայսեր, ուրախութիւն յայտներ է իր և Գերմանիոյ տիրող գերդաստաններուն միջեւ խնամութիւն հաստատուած ըլլալուն համար։ Իշխանը փափաք յայտներ է որ այս նոր յարաբերութիւնները արտաքին կերպով ալ յայտնուին՝ Ցէթինեի մէջ գերման դեսպանութեան մը հաստատմամբը»։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԲԱՆԱԿԸ. — Սօֆիայի Թրկովսքի Վիէսթնիք կ'իմանայ թէ Պուլկարիոյ պատերազմական նախարարութիւնը մտադիր է բանակին զանազան ճիւղերուն պատկանող սպաներ Ռուսիա ղրկել, որպէս զի հրացանաձգութեան վարժարաններու և արձակաշէններու վաշտերուն մէջ գործնական փորձեր տեսնեն։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ պատերազմական նախարարութիւնը ամրութիւններ պիտի կառուցանէ Լարիսայի շուրջը և Արթայի ծոցին չորս կողմը բարձրացող բլուրներուն վրայ։

ՀՌՈՄԷՆ կը հեռագրեն թէ Իտալիոյ ելմտական նախարարութիւնը որոշեր է օտար երկիրներ գտնուող իր դեսպաններուն քով առեւտրական կցորդներ ղրկել։ Առայժմ Պէրլինի դեսպանատան մէջ այդ տեսակ պաշտօն մը պիտի հաստատուի. նաեւ առեւտրական Սենեակ մը պիտի հաստատուի իտալացիներէ որոնք բաւական բազմաթիւ են Գերմանիոյ մայրաքաղաքին մէջ։ Առեւտրական կցորդը տեղւոյն առեւտրական պայմանները պիտի քննէ, վասն զի Գերմանիոյ հետ կնքըուած առեւտրական դաշնագիրը, որուն պայմանաժամը 1902ին կ'աւարտի, պիտի վերանորոգուի։ Գերման կառավարութեան կողմէ կարգուած յանձնաժողով մը արդէն առաջարկեր է Իտալիոյ՝ զեղչել մաքսային սակացոյցերը։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Մաքսային Խորհուրդին անդամ անուանուեցաւ Բ. Դրան հիւպատոսական գործոց դիւանի պաշտօնեաներէն Թալաթ պէյ։

—Բարիզի օսմ. դեսպանատան երրորդ քարտուղար անուանուեցաւ Բեդերսպուրկի օսմ. դեսպանատան երրորդ քարտուղար Մուզաֆֆէր պէյ։

—Գնդապետութեան աստիճան տրուեցաւ Եըլտըզի զինուորական հիւանդանոցին վիրահատ դեր-գնդապետ Նուրեթթին պէյի։

—Ա. կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Խարբերդի արքայական օգնական Ղալիպ պէյի։ Գ. կարգի Մէճիտիէ՝ Ցէթինէի օսմ. դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Նէֆի պէյի։ Դ. կարգի Մէճիտիէ՝ Պէյրութի գերմանական փոխ-հիւպատոս Պ. Պուքէի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ. — «Սեւ Լերան Բարձր. Նիքօլա իշխանը, իշխանուհին ու որդին Միրքօ իշխանը, որոնք մայրաքաղաքս եկած էին՝ Վէհ. Սուլթանին նկատմամբ իրենց տածած յարգանքին հաւաստիքը մատուցանելու, երէկ, հինգշաբթի, մայրաքաղաքէս մեկնելու առթիւ, իրենց հիւրամեծարին՝ Թիւրխան փաշայի և իրենց հետեւորդ պաշտօնեաներուն հետ, ժամ 10ին հանդիսական կերպով Եըլտըզի կայս. պալատը գացին։ Նոյն Բարձրութիւնները տեսակցեցան Վէհ. Սուլթանին հետ և իրենց հրաժեշտի ողջոյնը մատուցին։ Յետոյ Մարմարա կայս. չոգենաւով մեկնեցան Կ. Պոլսէն։ Իզզէտտին կայս. զբօսանաւը հետեւեցաւ Մարմարայի։ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշա ու կայս. անձնական սպայակոյտին միւշիր Շաքիր փաշա իշխանին ու իշխանուհիին հետ մինչեւ չոգենաւ գացին, յանուն Վէհ. Սուլթանին ողջերթ մաղթելու համար։ Օսմ. պահականաւն ալ, ըստ սովորութեան, թնդանօթ արձակելով ողջունեց»։

ՍԵՒ ԼԵՌԱՆ իշխանը, իշխանուհին, Միրքօ իշխանը և իրենց հետեւորդները երէկ մեկնեցան մայրաքաղաքէս։ Նոյն Բարձրութիւնները ժամ 8½ին Պէյլէրպէյի չոգեմակոյկով Եմիրկեան Տոլմա Պաղչէ գացին և անկէ պալատական կառքերով Եըլտըզի կայս. պալատը, ուր առաջնորդուեցան Մէրասիմ քէօշքը. հոն կը գտնուէր Վէհ. Սուլթանը։ Նիքօլա իշխանը հրաժեշտի ողջոյնը մատուցանելով Ն. Վեհափառութեան, շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած սիրալիր ընդունելութիւններուն համար։ Ժամը 10ին իշխանը ու իշխանուհին քառաձի կառքի մը մէջ բազմած և իրենց դէմը ունենալով արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշան Տոլմա Պաղչէ իջան։ Երկրորդ կառքին մէջ կը գտնուէր Միրքօ իշխանը՝ իր դէմը ունենալով Թիւրխան փաշան։ Միւս կառքերուն մէջ ալ իշխանին հետեւորդները և հիւրամեծարները։ Նոյն Բարձրութիւնները Պէյլէրպէյի չոգեմակոյկով գացին Մարմարա չոգենաւը որ իրենց ուղեւորութեանը յատկացուած է։ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշա, կայս. անձնական սպայակոյտին միւշիր Շաքիր փաշա և Խարբերդի արքայական օգնական Ղալիպ պէյ Մարմարա չոգենաւը երթալով յանուն Վեհ. Սուլթանին ողջերթ մաղթեցին։ Մարմարա չոգենաւը որ դրօշներով զարդարուած էր, ժամ 11ին ճամբայ ելաւ դէպի Միջերկրական։ Շոգենաւին մեկնելու պահուն Սթամպուլ, Իզզէտտին ու Ֆուատ զբօսանաւերն ալ դրօշներով զարդարուած էին և նաւաստիները կայմերուն վրայ ելլելով բարեւեցին։ Օսմ. պահականաւն ալ թնդանօթ արձակեց։ Հիւրամեծար Թիւրխան փաշա, կայս. թիկնապահ Հաճի Րիֆաթ փաշա ու գնդապետ Թէվֆիք պէյ Նոյն Բարձրութեանց հետ մեկնեցան։ Թիւրխան փաշա մինչեւ Տարտանէլ երթալով, անկէ Կ. Պոլիս պիտի դառնայ Իզզէտտին զբօսանաւով որ Մարմարայի հետեւեցաւ։

—Սեւ Լերան իշխանին Թիմսահ զբօսանաւն ալ երէկ նոյն ժամուն մեկնեցաւ։

—Հէրէքէի և յախճապակիի կայս. գործարաններու արտադրութիւններէն մեծարժէք նուէրներ տրուեցան Սեւ Լերան իշխանին ու իշխանուհիին։

—Առջի գիշերը կայս. պալատան մէջ տրուած հրաժեշտի հացկերոյթին ատեն Միլէնա իշխանուհին ազգային տարազ հագած էր։ Կուրծքին վրայ կը կրէր ականակուռ Շէֆգաթ պատուանշանը և վիզն ալ մեծարժէք մանեակ մը կախած էր։

—Սեւ Լերան իշխանը Տանիլօ պատուանշանին առաջին աստիճանը նուիրեց ոստիկանութեան նախարար Շէֆիք պէյի և երրորդ աստիճանը՝ քննիչ ժողովին նախագահ Եուսուֆ Ճէմիլ պէյի։

—Պելճիքական դեսպանատան թարգման Պ. Մարինէթիչ շաբաթ օրը Եըլտըզէն երթալով Նիքօլա իշխանին ներկայացաւ։ Ունկնդրութեան միջոցին Ն. Բարձրութիւնը Տանիլօ պատուանշանը տուաւ Պ. Մարինէթիչի։

ՇԷՅԽ-ԻՒԼ-ԻՍԼԱՄԸ.— Վեհ. Սուլթանը իմանալով Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆէնտիին հիւանդութիւնը, երէկ սենեկապետ Ֆաիգ պէյը ղրկեց Ն. Բարձրութեան առողջութիւնը հարցնել. Կայս. Իրատէ մը հրամայեց նաեւ որ պալատական բժիշկ մը դարմանէ Ճէմալէտտին էֆէնտին։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆԸ.— Մոնիդէօռ կ'իմանայ թէ Աղեքսանդրիոյ Յունաց Պատրիարքութեան ամենէն հաւանական ընտրելին է Կ. Պոլսոյ Նախկին Պատրիարք Տ. Յովակիմ Գ.։ Միւս ընտրելիներն են Աղեքսանդրիոյ Պատրիարքութեան թեմերէն Բէնթարոլիսի առաջնորդ Տ. Նէքթարիոս և Աղեքսանդրիոյ Պատրիարքական փոխանորդ Տ. Բաչոնիս։ Տ. Նէքթարիոս որ մայրաքաղաքս կը գտնուէր, երէկ Աղեքսանդրիա ուղեւորեցաւ ընտրական գործողութեանց ձեռնարկելու համար։

—Աղեքսանդրիոյ հելլենական ընդհանուր հիւպատոս Պ. Կլիքարիս հրաման ստացաւ Յունաստանի արքայական գերդաստանին և կառավարութեան կողմէ ներկայ գտնուիլ հանգուցեալ Պատրիարքին յուղարկաւորութեանը և պսակներ դնել գերեզմանին վրայ։

—Աղեքսանդրիոյ օրթոտոքս եկեղեցին մէջ յուղարկաւորութեան ատեն պատարագ պիտի մատուցուի։ Հանգուցեալին փափաքին համաձայն մարմինը Գահիրէի Այինիքոլա եկեղեցին պիտի թաղուի, գերեզմանաքարի մէջ դրուելով։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ գործակատար Պ. Կէշով երէկ Ֆէնէրի Պատրիարքարանը երթալով Տ. Կոնստանդիանոս Պատրիարքին շնորհակալութիւն յայտնեց՝ իր անուանումը շնորհաւորած ըլլալուն համար։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Պ. Գոնսթան որ յառաջիկայ երեքշաբթի Ֆրանսա պիտի երթար, յետաձգեց իր ուղեւորութիւնը։

ԱՓՐԻԿԷԻ ՕՐԹՈՏՈՔՍ ԵԿԵՂԵՑԻՆ.— Ֆէնէրի Պատրիարքարանի Սինոդին կողմէ առջի օրը ընտրուած Լիպիայի արքեպիսկոպոսը Թրիփոլիի մետրապոլիտութեան տիտղոսը պիտի կրէ և իր նախորդին պէս Գահիրէի մէջ պիտի նստի, իբրեւ ներկայացուցիչ Աղեքսանդրիոյ Պատրիարքին։

ԹՈՒՐՔՕ-ՀԵԼԼԷՆ հիւպատոսական պայմանագրութեան խառն յանձնաժողովին օսմ. պատուիրակները աւարտեր են հելլենական ծրագրին 40րդ յօդուածին քննութիւնը և հիմա կը քննեն 41րդ յօդուածը։ Կը կարծուի թէ մնացած տասերեք յօդուածներու քննութիւնը մինչեւ սեպտեմբերի վերջ աւարտի և հոկտեմբերին վերսկսին խառն յանձնաժողովին բանակցութիւնները։

ԵՐԷՅԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.—Ծանուցուեցաւ թէ ծովային նախարարութիւնը մասնաւոր պաշտօնեաներ ղրկած է՝ քննութիւն կատարելու համար Ալաճա Աղըլէն մինչեւ Երէյլի շինուելիք երկաթուղիին գիծին նկատմամբ։ Այդ գիծը որ 16 քիլոմէթր երկայնութիւն պիտի ունենայ, Երէյլիի նաւահանգիստը պիտի միացնէ Զօնկուլտաքի ածխահանքերուն։ Գիծին յատակագծերը մատուցուած են կայս. պալատ։ Հաստատուած է որ գիծին անցնելիք տեղերը ածուխի շատ մը հանքեր կան։

Պ. ԽՐԻՍՈՎԵՐԿԻ ՃՈՐՃԻՈՒ առջի իրիկունը Մեծ Կղզիի Կալիբսօ օթէլին մէջ յանկարծամահ եղաւ կուրծքի հիւանդութենէ։ Իրիկունը բաւական լաւ ճաշ մը ըրած ըլլալով՝ քիչ մը պտոյտ կատարած և յետոյ օթէլ վերադարձած էր պառկելու համար, երբ յանկարծակի տկարութիւն մը զգաց, թէեւ բժիշկ բերուեցաւ, սակայն օգուտ մը չունեցաւ։ Պ. Խրիսովերկի 72 տարեկան էր, բնիկ Սթանիմաքացի. 1848ին Կ. Պոլիս եկած էր և վաճառականութիւն կ'ընէր։ Գլխաւորաբար քարիւղի գործ կ'ընէր և գործարան մը ունէր Պաթումի մէջ։ Բաւական ատեն ալ Սպարապետի Դրան միս հայթայթած և այդ պատճառով Զաթալճայի մէջ ագարակ մը հաստատած էր եւրոպական դրութեամբ։ Շատ մեծ ծառայութիւններ մատուցած է յոյն-օրթոտոքս հասարակութեան։ Բարենպատակ հաստատութեանց համար քանի մը հինգ հազար ոսկիի ծախքով շէնք մը կառուցած է Զարբիոն վարժարանին դիմացը։ Այդ շէնքը տարեկան 1500 ոսկի հասոյթ կը բերէ բարենպատակ հաստատութեանց։ Պ. Խրիսովերկի 200 հազար ոսկի տուած է Սթանիմաքայի ու Ֆիլիպէի վարժարաններուն և կարեւոր գումար մը՝ Գատըգիւղի Յունաց եկեղեցիին։

ԺԱՆՏԱԽՏ.—Աղեքսանդրիոյ մէջ առջի օրը ժանտախտէ դէպք ու մահ չպատահեցաւ։

—Առողջապահական վարչութիւնը ծանուցած ամէն կողմ թէ Եգիպտոսի ժամանումներուն համար որոշուած քարանթինան Բորթուկալի ժամանումներուն համար ալ պիտի գործադրուի։ Նաեւ ծանուցուեցաւ թէ Սէյլանէն օսմ. նաւահանգիստները եկող և ուխտաւոր չունեցող նաւերը ենթակայ պիտի ըլլան 1867ին հրատարակուած քորէնթայի կանոնագրին։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Ամերիկեան դեսպան Պ. Շթրաուս երէկ Բ. Դուռը գնաց, բայց Մեծ-Եպարքոսը բացակայ ըլլալուն, այցետոմսը ձգեց։

—Ռումանիոյ դեսպանը ու աւստրիական դեսպանատան գործակատարը երէկ Բ. Դուռը գացին, սակայն արտաքին գործոց Նախարարը բացակայ էր. ուստի իրենց այցետոմսը ձգելով մեկնեցան։

—Պուլկարական գործակատար Պ. Կէչով երէկ Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Ներքին գործոց նախարար Մէմտուհ փաշայի հետ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Խտիվը երկուշաբթի օրը Քարլսպատէն Վիէննա դարձեր է։

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ տոքթ. Պակինսկի, մասնագէտ տղոց հիւանդութեան և տնօրէն Պէրլինի «Ֆրէտէրիք Կայսրուհի» տղոց հիւանդանոցին, առջի օրը մայրաքաղաք ժամանեց։ Տոքթ. Պակինսկի պիտի այցելէ տղոց Համիտիէ հիւանդանոցը։ Վհ. Սուլթանը երբ որոշեց հիմնել Համիտիէ հիւանդանոցը, յանձնաժողով մը ղրկեց Պէրլին՝ «Ֆրէտէրիք Կայսրուհի» հիւանդանոցին կազմակերպութիւնը ուսումնասիրելու համար։

ԲԱՄՊԱԿԻ ԳԻՆԸ. — Նահանգներէն առնուած լուրերու նայելով, բամպակի գինը շատ բռնուած է։

ԽԱՂԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆ.—Երէկ ծանուցինք թէ ոստիկանութիւնը Քոնքորտիայի խաղարանը կոխելով տասնըհինգ հազար ոսկինոց խաղի կազմակերպութիւն մը երեւան հանած է։ Քոնքորտիայի խաղարանը Թատերաբեմին մէկ կողմը կը գտնուի, ուր կը մտնուի իրարու մէջ երեք դուռնէ։ Ոստիկանները դուռներէն երկուքը անցեր և երբ երրորդը բանալ տուեր են, բոլոր լամպարները յանկարծ մարելով խաղարանը մթութեան մէջ մնացեր է. բայց ոստիկանները լուցկիներ վառեր և յետոյ բոլոր լամպարները վառել տուեր են։ Անմիջապէս գրաւեր են նոր ձեւ ռուլէթ մը և խաղի ուրիշ գործիքներ։ Խաղարանին մէջ երեսուն խաղամոլներ կը գտնուէին, որոնք ձերբակալուեր են։ Ամերիկայէն Կ. Պոլիս եկած վաճառական մը շաբաթ մը առաջ հարիւր ութսուն ոսկի կորսնցուցեր է այդ խաղարանին մէջ։

ՊԷԼՃԻՔԱՅԻ դեսպանատան համար Բերայի մէջ նոր շէնք մը պիտի կառուցուի։ Պէլճիքայի հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան պաշտօնեաներէն Պ. Լակաս քանի մը օրէն մայրաքաղաք պիտի գայ շինութեան հսկելու համար։

ՀՐԴԵՀՆԵՐ.—Երէկ գիշեր ժամ 1½ին Բերայի Թարլապաշը թաղը Տողըմաճը փողոցին մէջ քարուկիր տունէ մը հրդեհ ծագելով այրեցաւ։ Տունը Նպարավաճառ Եորկիի սեպհականութիւնն էր և Թէքէ Պաշըիւ արտէզին վարձակալ Սթավրի վարձքով կը բնակէր։

—Առջի գիշերը Մաքրիգիւղի մօտերը գտնուած Ինճիրլի ագարակին մէջ, որ Մաքսուտ Սեպուհ աղէյի սեպհականութիւնն է, հրդեհ ծագելով յարդանոց մը և կիցը գտնուած ուրիշ շէնք մը այրեցան։

ԱՆՈՅՇ ՋՈՒՐ.—Ձեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ Պաղչէքէօյի ջրամբարները անբաւական են Շէնիքէօյէն մինչեւ Գասըմ Փաշա գտնուած աղբիւրներուն ջուր մատակարարելու, որոշեր է Գըլըճ Բունարի ու Պալապան Տէրէի ջուրերն ալ նոյն աղբիւրները հոսեցնել տալ։ Ծախքը Էվգաֆի նախարարութեան կողմէ պիտի հոգացուի։

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ՀԱՄԱՐ.—Հրէական տարեգլուխին առթիւ անցեալ օր սինակոկներուն մէջ աղօթքներ եղեր են Տրէյֆիւսի համար։

ԱՅՆՈՐՈՋԻ մէջ սերպ վարդապետ մը սպաննուեր է, սերպ և պուլկար կղերականներու միջեւ տիրող հակառակութեան հետեւանքով։ Անաթաս անուն կղերական մը, որ ճամբուած էր, սենեակը գացեր է գոյքերը հաւաքելու համար, սակայն տեսեր է թէ բոլոր արժէքաւոր նիւթերը գողցուած են։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ատեանը առջի օրը դատեց Մէհմէտ անուն մարդ մը որ անցեալ մարտ 13ի գիշերը Եէնիմահալլէի մէջ պարտիզպան Վէյսէլի խրճիթը մտնելով բռնութեամբ անոր դրամը յափշտակած և յետոյ վիրաւորած էր զայն։ Մէհմէտ դատապարտուեցաւ տասը հինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան։

ՊԷՅՔՈԶԻ աղբիւրին դիմացը գտնուած Նպարավաճառ Լազարի խանութ մը առջի գիշերը փլաւ և ապրանքները փլատակներուն տակ մնացին, բայց մարդու կորուստ չպատահեցաւ։

ԹՈՒԹԱՎԼԱՅԻ Չէօրլիք թաղին մէջ երէկ գինեպան Անտոնի խանութէն քառասուն քայլ հեռու պարապ գետնի մը մէջ նոյն թաղը բնակող Թոփալ Եանքօօղլու Քօչօն սպաննուած գտնուեցաւ։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կատարելով հաստատեց թէ Քօչօ ժամանակէ մը ի վեր նոյն տեղը գտնուող Նէվրուզի պարտէզը մտնելով բանջարեղէն կը գողնար։ Քօչօ երէկ ալ նոյն նպատակով պարտէզը մտած էր. բայց Նէվրուզ վրայ հասնելով մէջերնին կռիւ ծագած և պարտիզպանը դաշոյնը քաշելով մխած էր Քօչոյի կոկորդը։ Վիրաւորը քիչ ետքը մեռած էր։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց մարդասպանը։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարք Հայրը երէկ իրիկուն, ի դարձին Պատրիարքարանէ, երկրորդ այցելութիւն մը տուաւ Քաղ. Ժողովի ատենապետ Տատեան Բարձր. Յարութիւն փաշայի որուն այցելած էր նաև առաւօտուն։ Ն. Ամենապատուութիւն այսօր իր բնակարանին մէջ կ'աշխատի։

—Ֆէրիգիւղի Ազգատանոցին սեփականութեան ծանօթ վէճին քննութիւնը, ինչպէս արդէն հաղորդեցինք, յանձնուած էր Պատրիարքարանի գլխաւոր պաշտօնեաներէն կազմուած Յանձնաժողովի մը որ իր աշխատութիւնը աւարտելով տեղեկագիրը պատրաստած է՝ Ս. Պատրիարք Հօր մատուցանելու համար։ Յանձնաժողովին կատարած քննութեամբ անգամ մըն ալ կը հաստատուի թէ Գուրապլյէճեան եղբայրները սեպհականութեան որ և է իրաւունք չունին այդ Ազգատանոցի գետնին վրայ, զոր 1865ին իրենց հանգուցեալ ծնողքը նուիրած էին Ֆէրիգիւղի եկեղեցիին, և այս վերջինն անտուկէն՝ քանի մը հարիւր ոսկիի ծախքով կառուցուած էր շէնքը։ Միայն թէ, լաւծնուս նայելով,—և այս է խնդրին ուշագրաւ կողմը,—Գուրապլյէճեան ընտանիքը ներկայացնող որ և է անձ ներկայացած չէ մինչեւ այսօր ո՛չ Պատրիարքարան և ոչ Յանձնաժողովին, և Ազգատանոցին շէնքը վար առնել փորձող ու Ֆէրիգիւղի Թաղ. Խորհուրդին դէմ առ դէմ եկողը Գուրապլյէճեան եղբայրներէն մէկը չէ, այլ այդ ընտանիքին հետ խնամութեան կապով կապուած անձ մը։ Հետեւաբար, Յանձնաժողովը կը յուսայ որ Պատրիարքարանի կողմէ հայրական յորդոր մը իր ազդեցութիւնը պիտի ունենայ Գուրապլյէճեան եղբայրներուն վրայ որպէսզի վերջ մը տալ աշխատին այս ցաւալի միջադէպին։

Կը մաղթենք որ այսպէս եղած ըլլայ և Յանձնաժողովին իղձը իրագործուի։

—Թոքատի Տ. Պօղոս և Տ. Յարութիւն քահանաները ինչպէս նաև մէկ քանի աշխարհականներ հանրագիր մը ղրկած են Պատրիարքարան, որով կը գանգատին տեղւոյն առաջն. փոխանորդ Տ. Յակոբ Տնաւրեանի դէմ (անուղղ ո՛չ մականունին համար) որ իր անձնական շահուն համար՝ օրինաւորապէս կատարուելիք ամուսնութեանց թոյլտուութիւն չըներ, երբ իր պահանջած դրամը չտանայ։ Հանրագիրը Տ. Յակոբ քահանային ուրիշ զեղծումներն ալ թուելով տնօրինութիւն մը կը խնդրէ։ Կրօն. Ժողովին նկատողութեան յանձնուեցաւ այդ գիրը։

—Խարբերդի առաջնորդ Տ. Պետրոս վարդապետ յայտնելով որ կարող քարոզիչ վարդապետի մը անհրաժեշտ պէտք ունի, խնդրած է Պատրիարքարանէն որ վարչական կարողութիւն ունեցող և դպրոցական գործէ հասկցող օգնական վարդապետ մը ղրկուի Խարբերդ։

—Կեսարիոյ Որբանոցին տեղեկագրէն վերջը, որուն վրայ հակիրճ ծանօթութիւն մը տուինք չորեքշաբթի թիւով, ստացանք երէկ Դաւրէժի Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութեան 1898-99 տարեշրջանի տեղեկագիրը որ կը ներկայացնէ ընկ. թէ պանդուխտ աղքատ ազգայիններու հասցուած օգնութիւններուն հաշիւը։ Այդ միամեայ շրջանին մէջ ընկերութեան հանգանակած գումարն է 44,653 ղրան 35 կոպէկ, որուն 40,880 ղրան 95 կոպէկը ծախսուած է՝ չքաւորներուն դրամ, սովեալ գիւղացիներուն ալիւր, երկրագործներուն սերմացու և երթեւեկող աղքատներուն ճամբու ծախք տալու։ Ընկերութեան սնտուկը պատրաստ դրամ կը մնայ 3772 ղր. 40 կպ։ Տեղեկագիրը կը պարունակէ նաեւ ծանօթութիւններ՝ Ատրպատականի մէջ հիմնուելիք «Կենտրոնական Ուսումնարան»ին վրայ որուն յատկացուած է 1000 թուման՝ Առաջնորդ Սրբազանին միջոցաւ որ ստանձնած է ի գլուխ հանել այդ կրթական գործը։ Նոյնպէս, մշտամ տուած ու նպաստած է կարուձեւի Արհեստանոցին, Մանկապարտէզին և մասնաւորապէս գործագործութեան Արհեստանոցին որուն մէջ աղքատ հայ աղջիկներ ու կիներ՝ մասնագէտ վարժուհիներու ձեռքին տակ՝ կը սորվին այդ արհեստը։ Ընկերութիւնը դրամական նպաստներ յատկացուցած է նաեւ Լիլաւայի ուսումնարաններուն, Բերդաթաղի Արամեան վարժարանին և Մուժամբար գիւղին նորահաստատ նախակրթարանին։

Երկրորդ հաշուեցոյցի մը մէջ, ընկերութիւնը կը մանրամասնէ ուսման և արհեստական կրթութեան նպատակով իր ստացած նուէրներն ու ըրած ծախքերը. այդ միամեայ հաշուեցոյցին մուտքի գումարը կը հասնի 99,243 ղրանի և 80 կոպէկի որ 1897-98 տարիին աւելցած դրամագլուխով կը բարձրանայ 147,106 ղրան 85 կոպէկի։ Ընդհանուր ծախքն է 68,605 ղրան 40 կոպէկ, որով պատրաստ դրամ կը մնայ 78,501 ղրան 40 կոպէկ։

Տեղեկագրին ամբողջութիւնը՝ Դաւրէժի հայ Տիկիններուն մարդասիրական ու կրթասիրական օրինակելի գործունէութեան ու անձնուէր ջանքերուն մասին գեղեցիկ տպաւորութիւն մը կը թողու հեռաւոր ընթերցողներուն վրայ։

— Մաքրիգիւղի եկեղեցիէն գողցուած նիւթերը գտնուեր են։ Սեւրեք կը պատմէ թէ տղայ մը պարապ գետնի մը մէջ խաղացած միջոցին, հողին մէջ թաղուած բաներ տեսնելով ոստիկանութեան իմաց տուեր է. այդ տեղը փորուելով, երեք շաբաթ առաջ Հայոց եկեղեցիէն գողցուած նիւթերը երեւան հանուեր են։

ԽՆԴՐԱԿԱՏԱՐԻ ՈՐԲԱՆՈՑԸ

ՊԻԹԼԻԶ, 10 օգոստոս

Քաղաքիս Խնդրակատար վանքի ազգ. որբանոցին միամեայ քննութիւնները տեղի ունեցան ամսոյս 2ին, ի ներկայութեան բաւական թուով հրաւիրեալներու։ Քննութեանց կը նախագահէր առաջն. փոխանորդ Հայրը, Տ. Եղիշէ Վ. Չիլինկիրեան որ առտուան ժամը 2½ին վանք հասաւ Խուլտիքէն, ուր գացած էր գիւղային նախակրթարան մը բանալու և յաջողած կը վերադառնար։

Ցաւալի է ըսել որ հրաւիրեալներէն ոմանք —և հարուստ դասակարգէն— չհաճեցան ներկայ գտնուիլ. լաւագոյն համարելով այդ օրուան առեւտուրէն գոյանալիք մի քանի դահեկա՛ն դրպանել. քան տեսնել այն բարոյական քաջալերութիւնը զոր պիտի ընծայէին որբերուն, պաշտօնեաներուն և Հոգաբարձութեան, եթէ մէկ քանի ժամ շուկայէն Խնդրակատարի վանքը գային. զոհողութիւնը յանձն առնէին։ Հոգաբարձութեան հրաւէրին անձամբ պատասխանած էին Գաւառ. Վարչ. Կրօն. և Ուսումն. Ժողովները, իսկ Քաղ. Ժողովէն ներկայ էր միայն փաստաբան Բասիկեան Մովսէս էֆ., հակառակ իր ութսունամեայ խոր ծերութեան, Շողիկեան Մհտ. Ղարիպեան էֆ. որ որդեգիր մըն ալ ունի որբանոցը՝ հինգ օսմ. ոսկիի տարեվճարով, եկած էր աւելցնելու շուքը կրթական հանդէսին ու անձամբ տեղեկանալու սանուց և ուսանողաց ջանքերուն։ Յիշենք նաեւ, ի մէջ այլոց, Յակոբ էֆ. Միրզօեան, Թարգման քաղաքիս անգլիական հիւպատոսարանի, և Պատուելի Խաչիկ Վարդանեան, քարոզիչ Հայ Բողոքական հասարակութեան, երկուքն ալ յատկապէս հրաւիրուած Որբանոցին Հոգաբարձութեան կողմէ։

Քննութիւնները սկսան առտուան ժամը 1 1/2ին, և տեւեցին մինչեւ իրիկուան ժամ 10։ Որբանոցին սաները՝ լրացող շրջանին մէջ 2-3 անգամ մասնակի և վերջամեայ քննութեանց ենթարկուած ըլլալնուն համար՝ կանխորոշ կարգադրութեան մը համաձայն հարկ դատուած էր այս անգամ միայն գլխաւոր առարկաներու վրայ հարցումներ ուղղել։ Ներկաները առհասարակ գոհ մնացին այդքան սուղ ժամանակի մը մէջ ձեռք բերուած արդիւնքէն։ Տեղւոյս Ռէժիի արկղակալը — Միհրտիչ էֆ. Մանուշեան— ֆրանսերէնի մէջ սաներուն տուած համարձակ պատասխաններէն մեծապէս ուրախ՝ սրտի կատարեալ գոհունակութեամբ «Երկուամիս վերջը կը յուսամ ֆրանսերէն խօսիլ հետերնիդ» կ'ըսէր աշակերտներուն։

Հանդիսականներէն 15 հոգի, ինչպէս նաեւ Կրօն. և Ուսումն. Ժողովները իրենց գոհունակութիւնը գրաւորապէս արձանագրեցին Որբանոցին այցելութեան տոմարին մէջ։ Սրտագրաւ էին յետագայ մէկ քանի բառերը, զորս ծերունի Շողիկեան էֆ. իր դողահար մատներով գրեց «Իմ ութսունամեայ մեռելոտի շրթներ՝ կ'օրհնեն այս փոքրիկ որբերը և անոնց պատուական ուսուցիչը»։

Յետ յաւարտման քննութեան, տեղի ունեցաւ դպրոցական փոքրիկ ու սիրուն հանդէս մը։ Որբանոցին սաները, որոնց թիւը 36էն 41ի բարձրացած է, բերանացի արտասանեցին ուսուցիչներուն կողմէ յօրինուած պարագային յարմար ոտանաւորներ և կարդացին ճառեր, որոնք մերթընդմերթ կ'ընդմիջուէին թուրքերէն և հայերէն երգերով։

Ի վերջոյ խօսեցաւ Տ. Եղիշէ Վ. Չիլինկիրեան, շնորհակալութիւն ու գոհունակութիւն յայտնելով Հոգաբարձութեան և ուսուցիչներուն՝ Որբանոցին մէջ տիրող բարեկարգութեան և սաներուն մտաւորական ու բարոյական զարգացման համար. յորդորեց ու խրատեց որբերը աւելի եւս աշխատիլ՝ սպասելու բարերարներուն զոհողութիւնները և վերջապէս ուսման ու դաստիարակութեան կարեւորութիւնը համառօտ մը ի վեր հանելէ յետոյ Պահպանիչով մը փակեց հանդէսը։

Որբանոցին արձակուրդի ժամանակամիջոցը 15 օր է։ ԴԵՐՆԻԿ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հիւանդանոցիս Նախկին Հոգաբարձութեան անդամներէն Յովակիմ էֆ Ֆէներճեան որ իր մատուցած անձնուէր ծառայութեամբը օգտակար հանդիսացած է հաստատութեանս, վերջերս վախճանած ըլլալով ի Դաւրէժ, Հոգաբարձութիւնս պարտ անձին կը համարի ներկայիւս ծանուցանել բարեպաշտ հասարակութեան թէ յառաջիկայ կիրակի (29 օգոստոս) Արժ. Տ. Վարդան Ծ. Վ. Բրոխորոնեան հանդերձեալ է Ս. Փրկչի մատրան մէջ Ս. Պատարագ մատուցանելով հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել ի հանգիստ հոգւոյ բազմաշխատ հանգուցելոյն։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան
Ազգ. Հիւանդանոցի

Ատենադպիր	Վ. Ատենապետի
Գ. Մ. ԱԼԵԱՆԱՔԵԱՆ	Գ. Խ. ԷՎՐԷՆՆԵԱՆ

ՄԻՒՐԱՅԷԼ ԱՂԱ ՔԼԹԷՆԵԱՆ

Հանգեաւ ի Տէր ընդունելով Եկեղեցւոյ Ս. Խորհուրդները։

Տիրազգեաց այրին և զաւակունքը ցաւ ի սիրտ կը հրաւիրեն իրենց ազգականները, բարեկամները և ծանօթները յուղարկաւորութեան տխուր արարողութեան որ պիտի կատարուի կիրակի, 29 օգոստոս, ժամը 8ին յեկեղեցւոջ Ս. Գ. Լուսաւորչի, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցելոյն մարմինը։

Օրթաքէօյ
28 օգոստոս 1899

Հեռագիր

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ՎԵՐԱԴԱՏՈՒՄԸ

ՌԷՆԻ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

ՎԵՐՋԱՆԱԼՈՒ ՄՕՏ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՔՈՄԻՍԷՐԻՆ
ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐԸ

ՈՉ ՄԷԿ ՈՐՈՇ ՃՇԴՈՒԹԻՒՆ
ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ԴԷՄ

ՌԷՆ, 7 սեպտ. — Պ. Լապորի տեղեկութիւն առած էր որ Շուարցքոբէն ու Բանիցարտի գնդապետները պիտի չկրնան վկայութեան համար անձամբ ներկայանալ Ռէնի զինուորական ատեանին, այլ տրամադիր են պատասխանել մասնաւորաբար ղրկուելիք պաշտօնեաներու հարցումներուն։ Ուստի թէ՛ ինք և թէ Պ. Տըմանժ Նիստը սկսելուն՝ գրաւորապէս առաջարկեցին որ ատեանը մասնաւոր պաշտօնեաներ ղրկէ այդ զինուորական կցորդներուն մօտ, զանոնք հարցաքննելու համար։ Ատեանը խորհրդակցութիւն կատարել ետքը ինքզինքը անձեռնհաս նկատեց և Տրէյֆիւսի փաստաբաններուն պահանջումը միաձայնութեամբ մերժեց։ Մէսիւրէ զօրավարը խօսք ուզեց և ըսաւ թէ 1894ի զինուորական ատեանին անդամ Ֆրէյսթէթէր հարիւրապետին այն յայտարարութիւնը թէ գաղտնի թուղթերը ներկայացուած են, կարեւորութիւն չունի, վասն զի մտային խանգարման արդիւնք է։ (Բացադանչութիւններ ունկնդիրներուն մէջ)։ Նախագահը ըսաւ թէ վկաներու ցանկը աւարտած ըլլալով խօսքը կառավարական քոմիսէրինն է։

Հրամանատար Քարիէր ըսաւ թէ հակառակ իրեն յանձնուած գործին ընկճող ծանրութեան, ընդունած էր զայն և բոլոր իր ժամանակը անոր յատկացուցած։ Յայտարարեց թէ ամենակատարեալ անկողմնակալութեամբ պիտի յայտնէ իր համոզումը. յետոյ, խնդրին համառօտ պատմականը ընելով, ըսաւ թէ դատավարութեանց միջոցին Տրէյֆիւս հարիւրապետին անմեղութեան ապացոյցը երեւան չէր եկած (Շարժում), թէ ամբաստանութիւնները ամբողջապէս հաստատ մնացած էին թէ Պոռտրոն Տրէյֆիւսի կողմէ գրուած էր և թէ զայն Էսթէրհազիի վերագրող փորձ-քննիչները չէին կրցած ոչնչացնել 1894ի փորձքննիչներուն, ու մասնաւորաբար Պ. Պէրթիյօնի տեսութիւնները։

Հրամանատար Քարիէր իբր վաւերական ընդունեցաւ հարիւրապետ Տրէյֆիւսի խոստովանութիւնը։ Գալով Պոռտրոյին մանրագիտական տեսակէտին, ըսաւ թէ անոր մէջ յիշատակուած թուղթերը թնդանօթաձիգ սպայի մը ու մի՛միայն Տրէյֆիւսի կողմէ կրնային ձեռք ձգուիլ։ Իսկ Պոռտրոն Էսթէրհազիին ըլլալու խնդրին համար, ըսաւ թէ ատիկա չի կրնար ըլլալ, նոյն իսկ հակառակ Էսթէրհազիի խոստովանութեան զոր ինք անկեղծ չի համարիր։ Հրամանատարը եզրակացուց թէ Էսթէրհազին անմեղ է և Տրէյֆիւս յանցաւոր։ Կը յանձնարարէ ատեանին՝ դատապարտել Տրէյֆիւսը՝ զինուորական օրինագրքին 76րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն։

Մեծ շփոթութիւն մը կը տիրէ բովանդակ սրահին մէջ՝ որովհետեւ կառավարական քոմիսէրին ամբաստանագիրը ոչ մէկ որոշ ճշդութիւն մը կը յիշատակէ։

Պ. Տըմանժ վաղը պիտի սկսի իր պաշտպանողականին՝ որ հաւանականաբար երկու նիստ պիտի գրաւէ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Թրանսվալի հանքային հրապարակը շատ յուզուած է։ Անգլիական կառավարութիւնը՝ Պ. Քրիւկէրի վերջին պատասխաններուն մէջ ժամանակ շահելու նպատակ մը տեսնելով, կացութիւնը շատ ծանր կը նկատէ։ Պատերազմական պատրաստութիւնները կը շարունակուին։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՊՐԵՎԱՆՈՒՑ ՍՐՄԱՇՈՒ

Դպրեվանուց Խնամակալութիւնը որոշած է առաջիկայ դպրոցական շրջանի համար նոր դասարան մը կազմել։

Աշակերտութեան ընդունուողներուն համար հետեւեալ պայմանները ի նկատ պիտի առնուին.

1. Առ նուազն 18 տարեկան պէտք է ըլլան։
2. Պէտք է ունենան մկրտութեան և պատուաստի վկայականներ։
3. Նախակրթական ուսման և վարուց վկայական այն վարժարանէն, ուր նախապէս աշակերտած են։
4. Իրենց խնդրագրին հետ պէտք է ունենան նաեւ իրենց ծնողաց հաւանութեան գիրը։
5. Կարեւոր պայման է նաեւ ունենալ առողջ մարմին։

Մուտքի քննութիւնները պիտի կատարուին Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ Դպրեվանուց վերատեսչութեան կողմէ, սեպտ. 1 չորեքշաբթի օրէն մինչեւ շաբաթ 4 սեպտ.։

Անոնք որ արդէն իրենց խնդրագիրները մատուցած են Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր, նշանակեալ պայմաններու համաձայն՝ նոյն օրերուն պէտք է ներկայանան ի Պատրիարքարան քննուելու համար։ 2—5 Կնիք

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԱՅ
Իւսկիւտար
24րդ տարեշրջան

Վարժարանիս վերաբացումը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ սեպտեմբեր 1, չորեքշաբթի օր, և դասերը կը սկսին յաջորդ չորեքշաբթի, սեպտեմբեր 8։

Կարգափոխութեան համար վերաքննութիւնք պիտի կատարուին սեպտ. 6 և 7, երկուշաբթի և երեքշաբթի օրերը։

Կարելի է տեսնել տնօրէնը դպրոցին մէջ ամէն ուրբաթ և կիրակի օրեր, մինչեւ սեպտեմբեր 1, իսկ անկէ յետոյ ամէն օր։

429 Հիմնադիր-Տնօրէն
Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
Իւսկիւտար, 11 օգոստոս 3—10

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԺԹ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ 1899—1900

Վարժարանիս ԺԹ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ (1899) սեպտեմբեր 1ին. Նորեկ աշակերտներու մուտքի քննութիւնները տեղի կ'ունենան օգոստոս 30ին և 31ին, իսկ դասերը կանոնաւորապէս կը սկսին սեպտեմբեր 1ին։

Թոշակաւոր աշակերտներու ընդունելութեան պայմաններուն և ուրիշ տեղեկութեանց համար ծնողք կամ պաշտպաններ կրնան հիմակուընէ դիմել Պոլիս՝ Ազգ. Պատրիարքարան և կամ Էրզրում վարժարանին տեսչութեան։

Յառաջիկայ տարուան համար ձրի աշակերտներու ընդունելութիւնը արդէն կատարուած ըլլալով, այդ մասին ո՛ և է դիմում առանց հետեւանքի պիտի մնայ։

10—20 ԿՆԻՔ
ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	24	28
Ամէնէն բարձր գին	»	24	33
Ամէնէն վար գին	»	24	27
Րումէլիի երկաթ. գոց.	Ֆր.	119	50
Ամէնէն բարձր գին	»	122	—
Ամէնէն վար գին	»	119	50

ԲԱՑՈՒՄ 27 Օգոստ.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Փ. Կ.	24	31
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	120	25
Օսմանիյէ		425	—
Ռէժի		309	—
Օսմ. Պանքա		13	20
Թուէտի Ժէնէրալ Օթթմ.		2	32
Երկրագործական Պանքա		7	—
Սոս. Օթ. Շէմէն տէ Ֆէր	Ա. Ո.	3	12
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	10
Թամպաքոյ բաժնեթ.		645	—
» ժուիսանս		240	—
» պարտաթ.	Ֆր.	489	—
Ֆէրքայի ջուրի ընկ.	»	300	—
Փ. Սրաֆ Կ. Պոլ. ու	»	480	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	19
Անգլիական ոսկի	»	109	38
Բոլ էմբէրիալ	»	90	10
Քրիմիյ	»	51	04
Մէճիտիէ արծաթ	»	107	36
Մէճալիք	»	95	30
Րուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	61

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լ. Նտոն 3 ամիս	Ղրշ.	108	32 1/2
» » » չէք	»	109	17 1/2
Բարիզ » »	Ֆր.	23	16 1/2
» » » չէք	»	22	98
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	52
Վիեննա չէք	Ֆիոր.	19	96 3/4

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 7 Սեպտ.

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.) բաց.	Ղրշ.	23	25
) գոց.	»	23	25
» » » Բ.	»	47	70
» » » Դ.	»	26	60
Օսմանիէ	»	425	—
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	122	—
Օսմ. Ռէժի	»	310	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	568	—
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	100	50
Թուէտի Լիոնէ	»	263	—
Պանք տը Բարի	»	—	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»		
Իտալական Ռանթ	»	92	20
Սպանիական արտաքին	»	69	32
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	250
Դրամազեղչ	»	03	

ՊԵՐԼԻՆ, 7 Սեպտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	112	75
Րումէլիի երկաթուղի	»	123	—
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	97	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	290

ՎԻԵՆՆԱ, 7 Սեպտ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիօր.	47	03
» Լոնտոնի վրայ	»		—
Րումէլիի երկաթուղի	»	60	30
Օսմ. Ռէժի	»	139	50

ԱՂՋԿԱՆՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈԼԷՃ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ

Սոյն հաստատութիւնը պիտի բացուի սեպտեմբեր 19ին, երեքշաբթի։ Կ'ակնկալուի որ գիշերօթիկ աշակերտուհիները ներկայ պիտի գտնուին Պոլսէն մէջ սեպտեմբեր 18ին, երկուշաբթի։ Աւելի տեղեկութիւններ կարելի է ընդունիլ՝ դիմելով Գոլէճին՝ Իւսկիւտար, կամ նամակով առ տնօրէնուհին՝ խնամով Պայպլ Հաուզի, Պոլիս։

Անոնք որ կ'ուզեն իբրեւ ցերեկօթիկ աշակերտ վարժարանս գալ Պոլսէն, ամէն առաւօտ որոշ ժամանակ մը Իւսկիւտարի Նաւամատոյցը պատրաստ պիտի գտնեն վարժարանէս ղրկուած վստահելի մարդ մը և կառք մը, և երկոյին նոյն կերպով պիտի տարուին Նաւամատոյց։ Այս կարգադրութեան համար, թոշակով և ցերեկեայ ճաշով հանդերձ, տարին պիտի վճարուի 16 ոսկի օսմ.։

435 8—20

QUININE DE PELLETIER

Ամէնէն ապահով հակաջերմաւականն ու տենդադեղը զոր ունինք՝ քինին է. կը գրգռէ ախորժակը, առաջքը կ'առնէ տենդոտ շարժումներուն, և ոյժ կու տայ տկար մարդոց։ Բայց դեղահատերը կը կարծրանան ու քաշէները միշտ դժուար կը կլլուին. ասոր համար է որ միշտ կը նախընտրուին Պէլըթիէի Քաբսիւլները՝ որոնք անպատ ու բիւրեղացած քինին կը պարունակեն։

ԱԶԳ. ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՅԻ

Օսմ. Բրիօրիթէ փոխառութիւն 4 առ 100

4 առ 100 Բրիօրիթէ օսմ. պարտաթուղթ ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ 1899 սեպտ. 1/13էն սկսեալ, թիւ 18 կտրոնին վճարումը (որուն պայմանաժամն է) ինչպէս նաեւ Նոյն փոխառութեան օգոստ. 1/13ի վիճակահանութենէն ելած պարտաթուղթերուն վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներուն մէջ, առտուան ժամ 10էն մինչեւ կէս օրէն ետքը ժամ 2½ (Ը. Ե.), ամէն օր՝ բաց ի կիրակիէ, և ուրբաթ օրերն ալ ժամ 10էն կէս օր։ Պայմանաժամին նախապէս լրացած կտրոնները ինչպէս նաեւ Նախորդ վիճակահանութիւններէն ելած պարտաթուղթերը պէտք է ներկայացուին նոյն օրերը, նոյն ժամերուն։ Կտրոններուն և պարտաթուղթերուն փոխարէն, պօռտրօններուն հետ մէկտեղ, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի որ վճարուելու համար պէտք է ներկայացուի, 10 օր ետքը, Օսմ. Պանքայի Ղալաթիոյ Սնտուկին։

* * *

Օսմ. փոփոխուած (Քօնվէռթի)
Փոխառութիւն 4 առ 100

Օսմ. 4 առ 100 փոփոխուած փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ սեպտ. 1/13էն սկսեալ, թիւ 32 կտրոնին վճարումը (որուն պայմանաժամն է) պիտի կատարուի Օսմ. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներուն մէջ, առտուան ժամ 10էն մինչեւ կէս օրէն ետքը ժամ 2½ (Ը.Ե.), ամէն օր՝ բաց ի կիրակիէ, և ուրբաթ օրերն ալ ժամ 10էն կէս օր։ Պայմանաժամին նախապէս լրացած կտրոնները պէտք է ներկայացուին նոյն օրերը, նոյն ժամերուն։ Կտրոններուն փոխարէն, պօռտրօններով մէկտեղ, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի որ 10 օր ետքը պէտք է ներկայացուի Օսմ. Պանքայի Ղալաթիոյ Սնտուկին, վճարուելու համար։

* * *

4 առ 100 Օսմանիյէ փոխառութիւն

1890ի 4 առ 100 Օսմանիյէ փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ սեպտեմբեր 1/13էն սկսեալ, թիւ 19 կտրոնին վճարումը, որուն պայմանաժամն է, ինչպէս նաեւ օգոստ. 1/13ի վիճակահանութենէն ելած նոյն փոխառութեան պարտաթուղթերուն վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներուն մէջ, առտուան ժամ 10էն մինչեւ 2½ յետ միջօրէի, ամէն օր՝ բացի կիրակիէ, ուրբաթ օրերն ալ ժամ 10էն կէս օր։ Պայմանաժամէն նախապէս լրացած կտրոնները ինչպէս նաեւ Նախորդ վիճակահանութիւններէն ելած պարտաթուղթերը պէտք է ներկայացուին նոյն օրերը, նոյն ժամերուն։ Կտրոններուն և պարտաթուղթերուն փոխարէն, պօռտրօններուն հետ մէկտեղ, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի որ 10 օր ետքը պէտք է ներկայացուի Օսմ. Պանքայի Ղալաթիոյ Սնտուկին, վճարուելու համար։ 3—10

Եթէ կ'ուզէք
ԱՌՈՂՋ ՈՒ ԵՐԿԱՐ ԱՊՐԻԼ
Կարդացէք
ՏՈՔԹ. Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆԻ
«ԱՐՏԵՆԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ»
ԵՒ
ՄՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՔ
Երկերը

ԵԳԻՊՏԻ ՄՍԻՐԻ ՁԿԱՆ ՍՃԱՐԱԿ 1886
Եըլտըզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ.
Պարոնայք Սքոթ եւ Պօուն,
Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող չեմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն և այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօրիւ ձկան իւղն, իր այս վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտի ուղղակած է, մասնաւորապէս այդ յաջող պատրաստութեան մէջ։ ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԷՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանի

Տր. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ Երես

Պայպլ Հաուզի հրատարակութիւնները կարդալ Դ-րդ երես։

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի Շահանէճէ միւպայեա օլունաճագ պէշ բուզ'ն գըյէ չիֆթին պէհէր գըյէսի ահիգի եիրմի ալթըգ փարա եեմիշ սանթիմաէ Թալիպի էօզրէտինամէ օլուպ մանը հալը բուլմէնին եիրմինճի բազար կիւնիւ սաատ թողուզա գատար իւզաէ պէշ թէնզիլաթը գապուլ իուլէճէկի կիպի տագիբին գարարը աղըրթօսըն եիրմի տէօրտիւնճի սալը կիւնիւ գատար թէմտիտ խուլըմըշ վէ պէշ իւզյին գըյէ բուս չիֆթին միւնագասասընա պաշլընըլմըշ օլմաղլա իխալէ թալիպ օլանլարըն թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպեր քէֆալէթնամէի միւսթասհապէն եաւմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ թոգուզա գատար Խազինէի ձէլիլէի միւշարիւլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Թի 21 աղըսթոս սէնէ 315
3—3

ՌՈԲԷՐԴ ՔՈԼԷՃ

Սոյն Քոլէճ, հաստատեալ կայս. Բարձր Իրատէով, կազմակերպեալ է Եւրոպեան ու Ամերիկեան նոյն օրինակ հաստատութեանց նման, ունենալով նշանաւոր դասատուաց կաճառ մը որով կը կառավարուի. Նաև ընտիր և յաջողակ ուսուցիչներ՝ Հայերէն, Պուլկարերէն, Գաղղիերէն, Գերմաներէն, Յունարէն և Թրքերէն լեզուաց համար։ Ունի գրատուն մը, իբր 8000 հատորներէ բաղկացեալ, երկրաբանական, հանքաբանական, կենդանաբանական և բուսաբանական հաւաքածոներ, և բնագիտական, տարրաբանական, բնախօսական և այլ բազմաթիւ գործիներ։

Քոլէճին նպատակն է ժամանակիս պահանջմանց համաձայն բարձրագոյն կարգի կրթութիւն մը տալ իրեն դիմող երիտասարդաց. Նոր տնօրինութիւնք եղած են բնական գիտութեան դիւրութիւններ ընծայելու համար։

Ռոպէրդ Քոլէճի մէջ աւանդեալ գրական և գիտական ուսմանց լեզուն Անգլիերէն է. սակայն իւրաքանչիւր ուսանող պարտաւորեալ է ուսանիլ իր մայրենի լեզուն և տոհմային պատմութիւնը։ Հայերէն լեզուի և Դպրութեան համար գծուած է ուսման կատարեալ ընթացք մը որուն պիտի հետևի իւրաքանչիւր հայ ուսանող։

Հաստատութեան հոյակապ և քարաշէն շէնքերը կառուցուած են ի Րումէլի Հիսար, Վոսփորի Եւրոպական կողմը գտնուող բերդերուն ետեւը բլրի մը վրայ, որուն դիրքը Վոսփորի ափանց վրայ գեղեցկագոյնն և ամէնէն առողջարարը համարուած է։

Քոլէճին յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտեմբեր 15ին։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ Տեսչութիւնն, ի Րումէլի-Հիսար։

389 18—24

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԱՐԺ.
Ի ԲԱՆԿԱԼԹԻ

Վարժարանս հաստատուած է 1857ին. Նպատակն է՝ աշակերտաց կրօնական, բարոյական և գիտնական կրթութիւն մը տալ, որով կարող ըլլան յաջող ապագայ մը ունենալ և իրենց անձին, ընտանեաց, հասարակութեան, ազգին ևլն, օգտակար անդամներ ըլլալ։ Վարժարանիս Վարչութիւնը՝ Վիեննայի Մխիթարեանց ձեռքն է, որոնք անընդհատ հսկողութեամբ կը ջանան վարժարանը միշտ ի կատարեալ բարեկարգութեան պահել։ Ուսուցչական մարմինը (corps enseignant) կը բաղկանայ միաբաններէ և վկայեալ արտաքին ուսուցիչներէ. այս վերջիններն անցեալ շրջանին մէջ՝ 10 էին թուով։

Ուսմանց ծրագիրն է՝ արդի երկրորդական դպրոցներու (école secondaire moderne) յատուկ յառաջադիրը, որ կը համապատասխանէ գերմանական Րէալական դպրոցին (Realschule) յառաջագրին. բայց ըստ կարի յարմարցուած է այս ծրագիրը միջավայրի պիտոյիցը։

Վարժարանիս կատարեալ ընթացքն աւարտող աշակերտները կրնան շատ դիւրութեամբ՝ և առանց քննութեան, Եւրոպայի որ և է բարձրագոյն վարժարանն յաճախել՝ ուսմունքը շարունակելու համար (ինչպէս ունինք աշակերտներ ի Վիեննա, Նանսի և Գաղղիայի ուրիշ քանի մը քաղաքներու մէջ). և կամ կրնան վաճառականութեան ձեռնամուխ ըլլալ. —Լեզուներու համար ունի վարժարանս Նոր մեթոտ մը, որուն վրայ խօսած ենք արդէն, վարժարանիս անցեալ շրջանին՝ Տարեկան Տեղեկագրին մէջ, որ տպուած է և կը տրուի խնդրողներուն։

Վարժարանս կը գտնուի ընդարձակ, ծառալից պարտէզի մը մէջ. ունի իւր յատուկ բժիշկն և իւր դեղարանը։—1899-1900 դպրոցական տարին պիտի սկսի Սեպտեմբեր 1/13ին՝ չորեքշաբթի օրը։ Դպրոցամուտի քննութիւնները պիտի կատարուին մինչև երկուշաբթի Սեպտ. ամսոյ 6ը. և այս վերջին օրը ժամը 8ին (ըստ Եւր.) կանոնաւորապէս պիտի սկսին դասերը։—Վարժարանիս Նկատմամբ ընդարձակագոյն տեղեկութիւններ ուզողը, թող խնդրէ Վարժարանիս Վարչութենէն՝ վարժարանիս ծրագիրը, և կամ դիմէ հետևեալ հասցէին՝

Հ. Գաբրիէլ Վ. Մէնէվիշեան
Կ. Պոլիս, Բանկալթի
(P. Gabriel Dr. Menevichian
Constantinople Pancaldi)

397 12—28

ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ
Բանկալթի
Երկրորդ տարեշրջան

1. ԱՌԵՒՏՐ. Վարժարանի մէջ աշակերտք կ՚ուսանին վաճառականութիւն, գործնական ուսմունք, գիտութիւն և լեզու։
2. ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԸ 15—20 տարեկան տղաք, մէկ տարուան մէջ, կ՚ուսանին կահագործութիւն-ատաղձագործութիւն։
3. ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ վարժարանին մէջ աշակերտուհիք կ՚ուսանին լեզու. կենսական ուսմունք, գիտութիւն և ձեռագործ։
4. ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԸ ձրի կ՚ընդունուին նախակրթական ուսմունք ձեռք բերած օրիորդներ, որոնք պիտի ուսանին կար, եւ, գլխարկ կապել, զարդ շինել ևլն։ (Քիչ շատ աշխատիլ կրցողներուն օրական կամ ամսական կը տրուի տեսչութեան կողմէ։)
5. ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ վարժարանը գրագրութեան և վաճառականութեան հետեւողներ, 7 ամսոյ մէջ, (կիրակի օրեր 3 ժամ դրագամամբ) կ՚ուսանին վաճառ. գիտելիք, տոմարակալ. և հաշուագիտութիւն։

Մանչոց վարժարանին մէջ այս տարի աւանդելի լեզուներն են հայ. օսմ. ֆրանս. գերմ. և անգղիերէն։

Աղջիկներն ալ հետզհետէ պիտի սորվին այս լեզուները։

Սոյն վարժարանաց վերաբացումը եղաւ օգոստ. 2ին։

Գաւառացի գիշերօթիկ ուսանողները, ամենէն ուշը, սեպտ. 1ին հասած ըլլալու են վարժարան։

Ասկէ աւելի տեղեկութիւն ստանալ փափաքողք հաճին դիմել Առեւտր. Վարժ. Բանկալթի Իճատիէ փողոց։

Հիմնադիր-Տնօրէն
ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

417 6—10

ՊԱՑՊԼ ՀԱՈՒՍԻ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մեկնութիւն Նոր Կտակարանի, երեք հատոր, երես 2221, գին 60 դահ.։

Բառարան Սբ. Գրոց, երես 635, 20 դահ.։

ԹԻԹ ԼԷՎԻՍ, (Հայ. և հայատառ Թրք. երես 223, 4 դահ.։

Քրիստոնէական Նկարագիր (Հայ. և հայատառ և յունատառ Թրք.) երես 283, 6 դահ.։

Բնական Աշխարհագրութիւն (Հայ. և հայատառ Թրք.) մեծադիր և պատկերազարդ, երես 120, 20 դահ.։

Կենդանաբանութիւն (Հայ. և հայատառ Թրք.) երկհատոր, 5 դահ.։

Բնական Աստուածաբանութիւն (Հայ. հայատառ և յունատառ Թրք.), երես 196, $3^{1}/_{2}$ դահ.։

Րեձաուզի բառգիրք (Թուրքերէնէ Անգղ.), երես 2224. 270 դահ.։

Րեձաուզի բառգիրք (Անգղիերէնէ Թրք.), երես 827, 100 դահ.։

Կը ծախուին Պայպլ-Հաուսի գրատան մէջ Ֆինճանճըլար Եօգուշու, Պոլիս։ 173

«ԳՈԼԷԺ ՖՐԱՆՍԷ "ՏԸ Լ'ԱՍՍՈՄՊՍԻՈՆ» Ի ՊՐՈՒՍԱ

Գոլէժին յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի 1/13 սեպտեմբեր։ Ուսմանց ծրագիրը կը բաղկանայ 8 դասընթացքներէ որոնց մէկը նախապատրաստական։ Անվարժ փոքրիկներու համար ալ կայ մասնաւոր դասընթացք մը, ուր պիտի ստանան նախապէս կարեւոր ծանօթութիւններ, կարենալ հետեւելու համար միւս դասընթացքներուն՝ որոնք զուտ Ֆրանսերէն կ՚աւանդուին։

Գիշերօթիկներու տարեվճարն է 24 օսմ. ոսկի։

Գոլէժին հոյակապ շէնքը կառուցուած է, Ոլիմպոսի ստորոտը, Պրուսայի նշանաւոր թաղերէն մէկուն մէջ։

Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Տեսչութեան՝ ի Պրուսա։

Տեսչութիւն

433 6—10

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
Ամենահին Միջազգային Ընկ.ն
Կենաց վրայ ապահովագրութեան
Տնօրէնութիւն յԵւրոպա

Բաքիզ 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվառ տէ զ'Իդալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան շէնքերն այժմ կը վերաշինուին, ուրով իր գրասենեակներն առժամաբար փոխադրուած են Նոդը-Տամ տէ Վիքդուար փողոց Թ. 42։

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ Ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կը բանի՝ 4,545,160,943 Ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 320 միլիոն։

1898ին հնչուն դրամով վճարելի շահերն են 14,400,000 Ֆր., 1897էն 1,424,000 Ֆր. աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000է աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոնց կը պատկանի Ընկերութիւնն և որոց կը վերաբերին Ընկերութեան բոլոր շահերը։ Եթէ մասնակից էք, և կամ տակաւին չէք, խիստ շահեկան է ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուզեցէք իբրեւ հասութաբեր գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրէն չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի. Նոյնպէս տարեվճարներու ետ առնուելու ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Յ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քննիչ-Պատուիրակ
Ա. ՁՈՒՀԱՃԵԱՆ
Վօյվօտա փողոց Վիթալիս խան Ղալաթիա

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ
ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ

Սկիւտարէն Կամուրջ	Կամուրջէն Սկիւտար	Սկիւտարէն Պէշիկթաշ	Պէշիկթաշէն Սկիւտար
Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
11 35	12 50 Սկիւտ. Գուզկ.	11 30	11 40
12 15	1 25	12 10	12 20
1 —	1 50 Սկիւտ. Գուզկ.	12 35	12 45
1 30	2 40	1 —	1 10
2 —	3 40	1 20	1 30
2 35	4 10	2 15	2 30
3 10	4 45	3 10	3 20
3 35	5 30	3 50	4 —
4 —	6 15 Պէշիկթաշ	4 30	4 40
4 30	7 5 »	5 10	5 20
5 10	7 45 »	5 45	6 27
5 45 Պէշիկթաշ	8 20	6 30	7 17
6 30 »	9 —	7 15	7 57
7 15 »	9 45	8 20	8 30
8 —	10 15 Սկիւտ. Գուզկ.	9 30	9 40
8 45	10 40 » »	10 —	10 0
9 35	11 — » »	10 25 Գազթ. Պէշիկ.	10 35
10 10 Պէշիկ. Գազթ.	11 25 » »	10 50 » »	11 —
10 30 Գուզկունճուք	11 50	11 40	11 50
11 — »	12 —	12 —	12 10
11 15 »			
12 —			

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ
ՄԻԱՑԵԱԼ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	27,000,000
Պահեստի դրամ	»	52,002,500
Տարեկան հասոյթ	»	70,339,912

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագին.

Ներով։ 572 Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՒԻՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Ունանխոխան. 20 21, 22

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տրք Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ՊԷՐԱ 396
([illegible] Ձիչէքճեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենատառապեալ ցաւած ակռաներն ալ անցաւ կը լեցնեն. [illegible] պայմանաւ։

Նորաձեւ եղանակաւ, ոսկի, ճոխակաւոր, և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականին, [illegible] երաշխաւորեալ։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաև [illegible] ամենակատարելագործեալ [illegible] միջոցաւ, առանց ցաւի [illegible]։

Տ. Գ. Ջմեանները կիրակի օրերն ալ, ([illegible]) ինչպէս նաև ամեն օր, ([illegible]) հիւանդ կընդունին Պէրայի գործատեղին։

Գաւառացիները կրնան դիմել [illegible], Թիւ 1 [illegible]։

EMULSION SCOTT
ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին Նշանը

աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղն է

ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ

ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար։

Ամենէն ախորժահամ ձկան իւղն է «իբօֆօսֆիթ տը շօ է տը սուտ» ի հետ խառնուած։ Տղայք հաճոյքով կ՚ուզեն ճաշակել զայն։ Բնաւ ուրիշ դեղ մը ասոր չափ ազդեցիկ չէ, բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՈՅԼԸ (սըրաճա),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԾԻՒՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՔՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Ներածողներն են Կ. Պոլ. ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՐԼ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Գոմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	186
Ալէքթօ	3607	Գոնկօ	2906	Կրոտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սարֆօ	1118
Անճէլօ	1541	Դօրիօ	895	Հէրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Սիբբօ	1735
Արիօսդօ	2377	Տիտօ	4811	Հիտալկօ	1581	Մէքսիքօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1832	Տօմինօ	987	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սէքրօ	1200
Պորոտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրատիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրաբօ	1713	Հումպէր	598	Մուրիլլօ	2418	Թ. Ուիլսըն	1548
Պրիւնօ	841	Տինամօ	506	Իակօ	2854	Նէրօ	1088	Թօրբօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իդահօ	5540	Օհիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Քէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ջիւնօ	1080	Օնտարիօ	4036	Թօրրէնտօ	487
Գալիբսօ	1837	Էրատօ	1481	Քէլսօ	1053	Օրլանտօ	1585	Ուրպինօ	2482
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գարլօ	1094	Ֆինլանտօ	1828	Քօվնօ	1700	Բօլօ	540	Վօլօ	1289
Ջիքակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1058	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2326
Սիսէրօ	1834	Ֆրանչէսքօ	4582	Լէբանդօ	2272	Րինալտօ	1668	Եէտօ	1850
Քլիօ	2697	Գալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գոլորատօ	4233	Կիտանօ	1243	Լօրէնզօ	3191	Րօմէօ	1739		

Փլաթօ շոգենաւը, Նաւապետ Շօնսըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։

Թառրէկօ շոգենաւը, Նաւապետ Կրէշամ, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ և ամսոյս 7ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՋՕ
Թիւ 17—18, Պիւյիւք Միլէթ խան, Ղալաթիա

COMP RUSSE
NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Գշ. 24 5 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Գշ. 25 6 Իզմիր, Պիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (հաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բորտ-Սայիտ, Եաֆֆա, Պէյրութ եւ Քիբրոս)։
Եշ. 26 7 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ
Եշ. 26 7 Ինէպօլու, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Բաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 27 3 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի- 55

ՔԻՒՆԱՐ : CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
Ուղ[illegible] Լիվր- և Նիւ-Եորք [illegible]

Անուանք	Թոնոս	Անուանք	Թոնօ
Ումպրիա	7718	Գոթնիա	4591
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	2574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2403
Աւրանիա	7263	Ալկա	2293
Բաւոնիա	5587	Սարակոսա	2165
Սէֆալոնիա	5517	Թարիֆա	2246
Գալլիա	4809	Բալմիրա	2044
Պոթնիա	4557	Թրինիտատ	1899
Ալէպպօ	2143	Մորոքքօ	1855
Քէտար	1876	Գամպանիա	12950
Շէրպուրկ	1614	Լուքանիա	12950
[illegible]	4845		

Շէրպուրկ շոգենաւը, Նաւապետ Բարալինս, հոս հասաւ։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ք. ՃՈԼԻ գործակալ
Thomas C. Joly
Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 571

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլ և Արեւելից միջև [illegible]

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքդորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Արմէնիան	10500	Էճիբշիան	3500
Քէսդրիան	10500	Ասսիրիան	3500
Լանքասդրիան	9000	Այպէրիան	2800
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արաբիան	3500
Գոլոմպիան	8000	Ալբէնիան	2500
Ճորճիան	8000	Անատոլիան	2500
Պոսդոնիան	8000	Ալճէրիան	2500
Ուինիֆրէտիան	8000	Լէսպիան	2000
Գալէտոնիան	3700	Մինեօ	900
Տէվոնիան	3700	Օրոնտօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիբաւօն	800
Պաւարիան	3500		

Ապրանքի ատէնէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Գալաթիա մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրահանգը գրել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1
Ղալաթիա

Արտօնատէր ՋԱՐԵՀ ԽՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (31)

ՍԻՄՕՆ ՊՈՒՊԷ

ՄԱՆՏՐԷՆԻ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

Ա. ՄԱՍ

ԺԱ.
ՍԱՐՍԱՓԻ ԳԻՇԵՐԸ

Մէլքիոր ռէվոլվէր մըն էր հանած գրպանէն ու փողը անոր ուղղած։

Քիչ ետքը ըսաւ.

—Ազնուականուհիս, պատուոյ խօսք կու տամ որ եթէ ամենափոքր շարժում մը անգամ ընելու ըլլաք, բարձր ձայնով բառ մը անգամ արտասանէք, ուղեղնիդ պիտի պայթեցնեմ։ Նստեցէք հանդարտութեամբ ու տեղերնիդ մի շարժիք բնաւ....։ Հա՛, տեսա՞ք. ատանկ շատ աղուոր է հիմա։ Անշուշտ զարմացած էք զմեզ հոս տեսնելով և կը հարցնէք ինքնիրեննիդ թէ ուրկէ՞ եկանք։ Գետնին տակէն, գիտէ՞ք։ Եւ ասիկա հրաշք մը չէ։ Դղեակին մօտերը գետնափոր մը կայ որ սպաննուած խեղճ կոմսին սենեակին հետ կը հաղորդակցի։ Կոմսը գիտէր այդ գետնափորին գոյութիւնը և ի՛նքն էր որ ինծի յայտնեց։ Կարճ խօսքով, այս պարոններն ու ես այդ աւատական գետնափորէն անցնելով է որ հոս եկանք։ Ահաւասիկ շատ վարպետ արթիստ մը որ ամէն դէմք, ամէն ձայն կրնայ նմանցնել, —նոյն իսկ սպաննուած մարդոց ձայնն ու դէմքը։ Ահաւասիկ միւս բարեկամս ալ, երիտասարդ մը որ մեծ ապագայ կը խոստանայ, և որուն արժանիքը անհամեմատ կերպով վեր է տարիքէն։ Այս պարոններուն անունը չեմ ըսեր ձեզի։ Անօգուտ է արդէն, չէ՞։

Մէլքիոր լռեց։

Կոմսուհին խօսք առաւ ձայնը չբարձրացնելու ջանալով և ըսաւ.

—Ուրեմն Պ. տիւ Ռաժօ, հիմա ի՞նչ կը մտածէք ընել։

—Նախ կ՚ուզէի ձեր գործած ոճրին խոստովանութիւնը ունենալ։ Ասիկա կատարուած գործ մըն է, քանի որ արդէն իսկ խոստովանեցաք։

Սակայն բան մը չեմ խոստովանած ես։

—Հազար ներողութիւն, տիկին, կատարեալ խոստովանութիւն մը ըրիք։ Ալ միմիայն գրաւորապէս այդ խոստովանութիւննիդ հաստատել կը մնայ ձեզի։ Տրամադի՞ր էք ասոր։

—Բնաւ։

—Վերջին խօսքերնի՞դ է ատ։

—Վերջին խօսքս է։ Կրնամ ձեր ըսածները ընել և յետոյ զձեզ մատնել ոստիկանութեան, սակայն անկարող եմ ատանկ բան մը ընելու։

—Եւ յետոյ, ըսաւ տիւ Ռաժօ ժպտելով, չեմ կարծեր որ ոստիկանութեան հետ գործ ունենալու փափաքիք։ Ուրեմն մէկդի թողէք այդ ձեւակերպութիւնները....։ Մեզի ձեր դրամը պէտք է։

—Բան մը չունիմ։

—Ազնուականուհիս, լրջօրէն խօսինք և տղայական խօսքերով չանցընենք ժամանակնիս։

—Բայց կ՚ըսեմ որ բան մը չունիմ հոս։

—Տիկին, բռնութեան դիմել պիտի տաք զմեզ։

—Լա՛ւ, տեղի կու տամ բռնութեան։ Հիմա իսկ փոխանորդագիրներ պիտի քաշեմ Բարիզի վրայ։

—Ես ալ գաղափարը ունեցայ այդ պզտիկ ծառայութիւնը ձեզմէ խնդրելու, բայց ապահովաբար ատիկա չէ մեր հիմակուան ուզածը։

—Ի՞նչ կ՚ուզէք ուրեմն։

—Կ՚ուզենք ունենալ այն բանալին՝ որ ձեր ոսկին ու գոհարեղէնները պարունակող արկղիկը կը բանայ։

—Դղեակին մէջ ոչ ոսկի ունիմ ոչ ալ գոհարեղէն։

—Ոսկի ալ ունիք, գոհարեղէններ ալ, և անհագին քանակութեամբ։ Ես լաւ գիտեմ ասիկա. ձեր խեղճ ամուսինը ըսաւ ինծի։

—Կը խաբուիք։

—Բնաւ։

—Բան մը չունիմ...։ Սպաննեցէ՛ք զիս, եթէ կ՚ուզէք, պարո՛ն ազնուական. բաւական վատ էք արդէն կին մը սպաննելու համար։

Մէլքիոր ուսերը ցնցեց։

—Դուք կին մը չէ՛ք, ըսաւ, դուք հրէշ մըն էք ու մարդկային բան մը չունիք վրանիդ։ Եթէ երբեք զձեզ արդարութեան յանձնելու կարող վիճակի մէջ ըլլայի վայրկեան մը անգամ չպիտի վարանէի։ Եթէ երբեք իմ շահս անանկ պահանջէր որ դատարանի առջեւ գանէիք ձեր պատիժը, մինչև հիմա արդէն իսկ դատապարտուած պիտի ըլլայիք։

Կոմսուհին նորէն փորձեց պատուհանին մօտենալ, բայց Մէլքիոր բռնեց անոր թեւէն՝ ու կրկին թիկնաթոռին վրայ նստեց։

—Տիկի՛ն, ըսաւ վայրկեան մը ետքը, ժամանակը կ՚անցնի։ Կ՚ուզէ՞ք, այո՛ կամ ոչ, մեզի յանձնել ձեր գանձը։

—Գանձ չունիմ ես։

Մէլքիոր իր ընկերակիցներուն կողմը դարձաւ ըսելով.

—Ժամանակն է...

Ակնթարթի մը մէջ, կոմսուհին լաւ մը կաշկանդուած էր։

Բերանն ալ գոցեցին՝ որպէս զի չպոռայ։

—Գլխու շարժում մը կրնաք ընել, շարունակեց Մէլքիոր։ Այո՛ կամ ոչ, կ՚ուզէ՞ք մեզի յանձնել ձեր ոսկին ու գոհարեղէնները։

—Կոմսուհին ժխտողական պատասխան տուաւ գլխով։

Երեք մեղսակիցները իրարու երես նայեցան։

Երեքն ալ ահռելի կերպով գունատ էին։

Լուսէթ՝ որուն դէմքին վրայ դեռ կը նշմարուէին կարմիր ներկին հետքերը, ա՛յն աստիճան սոսկալի էր՝ որքան թերևս չէր երևար ուրուականի դերը խաղացած պահուն։

Երեքին ալ աչուըները փայլակի պէս կը շողային։

—Մտիկ ըրէ՛, ազնուականուհիս, ըսաւ տիւ Ռաժօ՝ խեղդուած ձայնով մը. ոչ մէկ կերպով կրնաս ինծի գութ ներշնչել, բայց դահիճի պաշտօնը կը պժգացնէ զիս։ Կը խնդրեմ որ դէշ գործ մը ընել չտաս ինծի։ Կ՚ուզե՞ս հնազանդիլ։

Էլրիզ վարանեցաւ վայրկեանի մը չափ։

Յետոյ, նորէն մերժողական պատասխան տուաւ գլխով։

Ան ատեն, Լուսէթ բռնեց անոր մազերէն ու զայն պառկեցուց գետնի վրայ։

Ու տիւ Ռաժօ՝ մահուան չափ տժգոյն, աշտանակը առաւ և կոմսուհիին փէշը վերցնելով՝ վառող մոմը մօտեցուց անոր միսին։

Մեգերան կը տապլտկէր, առանց սակայն պոռալ կարենալու. բերանը լաւ գոցուած էր։

Յաջորդաբար մորթին գոյնը կարմիր ու գորշի փոխուեցաւ ու վերջապէս արիւնը սկսաւ հոսիլ իր մարմինէն։

Ձեռքերն ու ոտքերը կը գալարուէին շարունակ զիրենք պրկող չուաններուն մէջ, ու կուրծքը տենդահար հոգեվարքի մը սաստիկ թափով կ՚ելևէջէր։

—Կ՚ուզե՞ս հնազանդիլ, գոռաց տիւ Ռաժօ։

Այս անգամ, այդ ահռելի տանջանքէն ընկճուած, կոմսուհին նշան ըրաւ թէ պիտի հնազանդի։

—Լա՛ւ, ըսաւ տիւ Ռաժօ։

Բերնէն վերցուցին կապը և քակեցին զինքը կաշկանդող չուանները։

Բայց խոհեմութեան համար Մանդրէն ու Լուսէթ անկէ չբաժնուեցան և անոր քունքերէն իւրաքանչիւրին մէյ մէկ ռէվոլվէրի փող կրթնցուցին։

—Խօսեցէ՛ք, հրամայեց Մէլքիոր։

(Շարունակելի)